

Maanedlige Oversigter

over

Sygdomme hos Haveplanterne

fra

Statens plantepatologiske Forsøg.

Den af Forsøgsvirksomheden udsendte Opfordring om at indsende maanedlige Meddelelser angaaende Sygdomme hos Haveplanterne har mødt megen Velvillie hos Havebrugerne i alle Landets Egne, og et betydeligt Antal lagttagelser er nu modtagne for April Maaned og Vintertiden. Paa Grundlag heraf er udarbejdet den her foreliggende første „Maanedlige Oversigt“; i Lighed med denne vil lignende Oversigter fremkomme hver Maaned. I Tilslutning til disse vil blive udsendt korte *Meddelelser om Bekæmpelsesforanstaltninger*, gældende for de første 6 Uger efter Maanedsbetretningens Fremkomst.

I. April 1916.

Der er for April Maaned indkommet 33 Meddelelser, deraf 14 fra Jylland, 3 fra Fyen, 11 fra Sjælland, 4 fra Lolland-Falster og 1 fra Bornholm.

Kun faa af vore Meddelere taler om virkelig Frostskaade i den forløbne Vinter; det synes at have været en forholdsvis heldig Vinter for Haveplanterne uden særlig besværlige Snelæg og uden ødelæggende Frostskaade. Kun fra enkelte jyske Egne klages over Sneen, saaledes skrives der fra Thisted (Jensen), Løgstør (Hein) og fra Vægger i Himmerland (Jensen), at Sneen har foraarsaget stor Skade ved at knække Frugttræer, Frugtbuske og Lætræer; i Thisted laa Sneen endnu i Haverne den 5. April. Fra Beder skrives: „Den tørre Sommer og det temmelig fugtige og milde Efteraar har her gjort, at mange Frugttræer ikke har faaet afsluttet Væksten og modnet Træet inden Vinteren kom, hvorfor der, særlig paa svær Jord, kan findes mange døde Kvistspidser og en Del Frostspalter i Stammerne“ (Klougart).

Angaaende *Æbletræernes Kræftsvamp* (*Nectria ditissima*) er der indkommet mange Meddelelser, som tydeligt viser, hvor overordentlig udbredt og hvor ødelæggende denne Sygdom er i alle Dele af Landet. Fra flere forskellige Sider hævdes det dog, at det fortrinsvis er paa ubekvem Jord, den gør Skade, og at en rigelig Tilførsel af Kalk og Fosforsyreholdig Gødning holder Sygdommen i Ave i Forbindelse med en passende Afvanding og Udsækning af Saarene. Kræftangrebene er vistnok mest ødelæggende i Midtjylland; fra Tørring skrives, at mange Beboere har helt opgivet at plante Æbletræer paa Grund af de stadig uheldige Resultater (Lauridsen) og fra Salling: „Fælles for alle Haver er, at Kræften optræder aldeles ødelæggende paa Lerjord og vaade Jorder, men hvor der er tilført rigelig Kalk og Fosforsyre og Kræftsaarene bliver skaaret rene, holder Træerne sig sunde“ (Gudiksen). Fra Randers fremhæves, at Kræften er værst, jo mere Staldgødning der gives (Nielsen-Munthe), og fra Dianalund ved Sorø skrives: „Træer, der staar i Læ, er ikke saa stærkt angrebne af Kræft, som de, der staar udsatte for Vind og Vej“ (L. P. Olsen). Af særlig Interesse er de lagttagelser, man har gjort rundt om i Haverne angaaende de enkelte Sorters større eller mindre Modtagelighed for Sygdommen; som de mest modtagelige nævnes fra Løgstør: Alexander, August, Cellini og Cox's Pomona, fra Randers: Alexander, fra Odense: Cox's Pomona, fra Ølstykke: Filippa, Rød Pigeon og Maglemer, fra Dianalund: Vinter Guldpearmain og Cellini, fra Lyngby: Casseler Reinet, fra Lolland: Graastenæble, Flaskeæble, Cellini og Nørregaards Æble. Som særlig modstanddygtige nævnes fra Tørring: Charlamowsky, Skovfogedæble og Ildrød Pigeon.

Fra Tørring er sendt os nogle kuglerunde, haarde Knuder paa Rødder af Æbletræer; det er et ret almindelig udbredt Fænomen, som sikkert skyldes en Bakterie og vistnok er identisk med den Sygdom, som kaldes *Rodhalsgalle* (paa Engelsk Crown gall); det er formentlig den samme Sygdom, som ogsaa fremkalder lignende Knuder paa Hindbærødder, sendt os fra Løgstør (Hein) og forøvrigt er iagttaget flere andre Steder her i Landet; de er vistnok uskadelige paa Æblerødderne, derimod synes de at nedsætte Hindbærbuskenes Ydeevne ret betydeligt. En tredje Sygdom, som indtil videre ogsaa maa anses for en Form af Rodhalsgalle, er sendt os fra Aarhus (S. P. Olsen), det er ret tykke, ujævne Knuder paa tynde Kviste af Stikkelsbær; de er iagttagne flere Steder her ved Lyngby og København, men deres Aarsag og deres Bekæmpelse er endnu ikke tilstrækkelig kendt.

Paa Pæretræerne har Angrebet af *Skurv* (*Venturia pyrina*) været særdeles tydeligt paa Grund af de store Saar, Fusicladiumsvampen fremkalder i de yngre Grenes Bark; som de stærkest angrebne Sorter nævnes fra Løgstør: Hasselpære og Graapære, fra Vægger: Clara Frijs, fra Dianalund: Louise bonne og Clara Frijs, fra Herlufsholm: Kejserindepære og Louise bonne, fra Lolland og Falster: Louise bonne, fra Bornholm: Louise bonne, General Tøtteleben, Amanlis og Graapære. Selv Sorter, som i Almindelighed anses for ret modstandsdugtige, kan under ret ublide Vilkaar blive stærkt angrebne af Skurv, f. Eks. nævnes Grev Moltke fra Aarhus og Eyewood fra Yderby blandt de angrebne Sorter.

Paa de i Haarbyegnen saa almindelige Kræger findes ikke sjældent særdeles store Heksekoste af *Krægernes Heksekostsvamp* (*Taphrina insititiae*) (Danvig).

Fra alle de Medarbejdere, der har beskæftiget sig med *Stikkelsbærdrøberen* (*Sphaerotheca mors uvae*) skrives, at den er særdeles almindelig i alle Haver, dog er den værst, hvor Buskene staar i Skygge. Der er almindelig Enighed om, at man ved Hjælp af vel udført Vintersprøjtning kan nedsætte Sygdomsangrebet betydeligt.

Fra Odense skrives, at mange Hoveder af Sommerhvidkaal til Frøavl er raadnede i Vinter, især Planter med fuldt udviklet Hoved (Danvig). Ogsaa ved Landsgrav var Hvidkaalshovederne stærkt angrebne af *Bakteriose*, men ved at afblade dem og skylle dem i stærk Saltopløsning og derefter tørre dem, synes Bakterieangrebet at være hæmmet (H. Knudsen). Mange Sellerier og Gulerødder til Frøavl raadnede bort, naar de var for store ved Nedkulingen eller blev dækkede for stærkt (Danvig). Fra Rødovre omtales en almindelig udbredt Skade hos Kruspersillerødder; „80–90 pCt. af de indslaaede Rødder raadnede fuldstændig op, hele Roden blev en Slimklump paa et mere fremskredent Stadium“ (Johansen). Her synes at foreligge et kombineret Angreb, først af Fluellarver, derefter af Bakterier.

Lyngby, den 5. Maj 1916.

J. Lind.

Som **Skadedyr** i Urtehaven er iagttaget: *Smælderlarver* (*Agriotes lineatus*), der dog ikke har gjort større Skade. Ved Foraarsgravningen har Høns fortæret mange *Smælderlarver* og *Knoporme* (*Agrotis segetum*) (Maglebrønde). Ved Odense, hvor Knoporme i 1915 ødelagde en Del Kaal, er der ligeledes ved Foraarsgravningen iagttaget en Mængde af disse. Om *Tusindben* (*Blanjulus guttulatus*) meddeles, der fra Tystofte, at de i Aar har været uden videre Betydning for de spirende Ærter, medens de i tidligere Aar har gjort stor Skade paa disse, saa første Lægning mange Gange har været ødelagt (Fejlberg). *Oldenborrelarver* (*Melolontha vulgaris*) er flere Steder ved Aarhus fundet ved Foraarsgravningen; enkelte Oldenborrer er set (Kay Petersen).

Et enkelt Sted (Bækkeskov) er allerede iagttaget lidt Angreb af *Gulerødsfluens* Larve (*Psila rosae*).

Bladrandbiller (*Sitona lineata*) er optraadt flere Steder paa Ærter. Ved Odense fandtes de saaledes i Slutningen af Maanedgen i betydelig Mængde paa de nylig opkomne Ærter. Udstrøning af Tobaksstøv syntes ikke at have nogen Virkning (Danvig).

Jordlopper (*Phyllotreta nemorum* og sandsynligvis andre Arter) har gjort Skade mange Steder. Fra Lerchenborg skrives saaledes: „Jordlopper er den værste Plage, vi har. Det er næsten umuligt at faa Kaal af nogen Slags til at vokse, da Jordlopperne æder dem. Radiser, Majroer, Ræddiker og Kaalrabi er det umuligt at have for dem“ (Dorph-Petersen). Ved Lyngby har Tobakssand, udstrøet paa Radiser, haft god Virkning (Øhlens); paa Lerchenborg har hverken dette Middel, Sod eller Naftalin haft nogen videre Virkning.

Mider. *Jordbærmiden* (*Tarsonemus fragariae*) er meget almindelig udbredt og optræder mange Steder ret ondartet. Angreb af *Stikkelsbærmiden* (*Bryobia ribis*) er iagttaget flere Steder (Bagsværd, Tystofte, Bækkeskov). Ved Bækkeskov er der forsøgt Sprøjtning med Sæbevand, men uden Resultat. Galler af *Galmider* (*Eriophyider*) paa Hassel og Solbær (*E. avellanae* og *E. ribis*) er iagttaget mange Steder. Om de første

skriver Kay Petersen (Aarhus): „Den 16. Februar var de syge Knopper allerede større end de sunde; den 5. April var de 3 Gange saa store som disse“. At Angrebet ikke altid skader Frugtsætningen, viser en Meddelelse fra Ernst Gram: „En Hæk (Hillerød), angrebet af Mider, gav ikke desto mindre et udmærket Udbytte i 1915“. Om ondartede Angreb af Solbærmiden foreligger der flere Anmeldelser. I en Have ved Thisted er saaledes alle Buskene angrebet; paa en stor, gammel Busk er der ialt ca. 1200 Galler (N. Nørby). De smaa, røde Æg af *Spindmiden* (*Tetranychus telarius* og muligvis andre Arter) er i Vinterens Løb og endnu ved Maanedens Slutning iagttaget overalt paa Grenene — særlig ud mod Grenspidserne — af forskellige Frugttræer.

Aspargesbillen (*Crioceris asparagi*) er iagttaget ved Tystofte, *Hindbærbillen* (*Byturus tomentosus*) ved Bækkeskov, *Stikkelsbærmaalerlarver* (*Abraxas grossulariae*) ved Dianalund.

Frugthaven. Frostmaalere (særlig *Cheimatobia brumata*) blev i Efteraaret flere Steder fanget paa Limringe paa forskellige Frugttræer. Paa Giesegaard blev der til disse anvendt almindelig Vognsmørelse, der virkede godt. Frostmaalereg er i større eller mindre Antal iagttaget mange Steder. Fra Vægger skrives: „Her er Millioner af Frostmaalereg paa Æbletræer“ (Jensen). I Slutningen af Maanedens er Larver saa vel af Frostmaalere som af *Knopviklere* (*Tortrix ocellana* og muligvis andre Arter) ret hyppigt iagttaget i Knopper paa forskellige Frugttræer, særlig Æble. Fra Jægerspris skrives om de sidste: „Angreb af Knopviklere er stigende fra Aar til Aar. De pilles ud, men det forslaar saa lidt“ (Grützmejer). *Ringspinderens* (*Gastropacha neustria*) „Æggemansketter“ er iagttaget overalt, nogle Steder i større Mængder. De første Larvekolonier er ved Jægerspris iagttaget den 30. April. „Æg og Larver fjernes, saa snart de viser sig“ (Grützmejer). I Gandløse har man i 1915 med Held bekæmpet dem ved Overhældning af Larvekolonierne med Petroleum.

Myrer er ved Lyngby iagttaget i uhyre Mængder paa nogle Espaliertræer; „de sad“, skrives der, „tæt samlede og gnavede fuldstændig Knopperne af“ (H. Øhlens).

Bladlus (*Aphis mali* og muligvis andre Arter) havde i Slutningen af Maanedens begyndt deres Angreb paa Æbleknopper. Fra Falster skrives: „Bladlus har allerede vist sig ret stærkt paa Blomsterknopper, men er kun set paa Cox's Pomona; der har været vintersprøjtet med Blaasten og sidste Sommer med Tobaksafkog, men uden særlig Virkning; de er vel nok for sent behandlet“ (L. Jørgensen). Ved Jægerspris er Kvassivask tidligere anvendt med god Virkning. Fra samme Sted meddeles, at Cox's Orange slet ikke angribes, gul Graastenæble plages en Del, Cox's Pomona trives daarligt og tilredes forfærdeligt (Grützmejer).

Blærefodder (*Thrips* sp.) er et Par Steder (Giesegaard, Guldborghave) iagttaget i stor Mængde i Pære- og Æbleblomster, som ved dette Angreb kan faa et Udseende, der er vanskelig at skelne fra Frostskade (Riis).

Skjoldlus, særlig *Kommalusen* (*Aspidiotus pomorum*), er almindelige overalt paa Æble og Pære, i særlig Mængde, hvor der er Læ og paa espalierede Træer. *Lecanium*-Arter (bl. a. *L. persicae*) er iagttaget paa Æble, Blomme og ældre Ribsbuske.

Fugle, særlig *Spurve* (*Passer domesticus* og *P. montanus*), klages der over fra alle Egne. Fra Aarhus skrives der: „Skovspervene er værre end Graaspervene, men disses Talrigheid gør deres Ødelæggelser langt større“ (Kay Petersen). De tager Knopper af Frugttræer og Frugtbuske, særlig gaar det ud over Ribsbuskene, hvis Knopper plyndres saa vel om Vinteren som om Foraaret. Fra Randers hedder det endogsaa: „Ribshøsten omkring Randers er lig 0“ (Nielsen-Munthe). Ved Siden af deres lange Synderregister foreligger der dog ogsaa en enkelt Udtalelse om, at de kan gøre Nytte: „Det er ikke alle Vegne, de ødelægger Knopperne, de tager *Lecanium* paa Ribs“ (E. Gram). Af andre Fugle nævnes som skadelige: *Bogfinken* (*Fringilla coelebs*) ødelægger Radiser (Tystofte). *Dompappen* (*F. pyrrhula*) Blomme- og Ribsknopper (Dianalund), *Solsorten* (*Turdus merula*) napper de opkomne Ærtespirer (Randers).

Harer (*Lepus europæus*) har nogle Steder begnavet Frugttræer. Ved Guldborghave har man, efter for-gæves at have prøvet forskellige Midler, omgivet hele Plantagen med Hønsenæt. I Gl. Hestehave, Svendborg, omgives de unge Træer enkeltvis hermed. *Mosegrisen* (*Hypodæus amfibijs*) har ved Hillerød ødelagt flere Træer og bragt Forstyrrelse i en Tjørnehæk, i Kartofler og i Persillerødder. *Rotter* (*Mus decumanus*) har ved Aarhus ødelagt en Del Frøplanter i Drivbænke.

København, den 7. Maj 1916.

Sofie Rostrup.

Vejledning

til

Forebyggelse af Sygdomme hos Haveplanter

i

Maj og Juni Maaneder.

Sprøjtning af Frugttræer er af største Betydning som Middel mod Skurvsvamp og adskillige Skadedyr. Mod Skurv og Larver af Frostmaalere, Æblevikler (Orm i Æbler), Ringspinder, Bladhvepse m. fl. sprøjtes umiddelbart før og umiddelbart efter Blomstringen (naar Frugterne er af Størrelse som en Nød) enten med en Blanding af Bordeauxvædske og Schweinfürtergrønt (1 Teskefuld — 10 Gram — til 15 Liter Bordeauxvædske) eller med en Blanding af Svovlkalkvædske og Blyarsenat (1 Teskefuld — 10 Gram — til 15 kg fortyndet Svovlkalk, der laves af 1 Del koncentreret Svovlkalk, som den faas i Handelen, og 30 Dele Vand).

Mod *Tæger* paa Frugttræer sprøjtes med Tobaksekstrakt (indeholdende 0,1 pCt. Nikotin) umiddelbart før og lige efter Blomstringen; den sidste Sprøjtning alene vil næppe give tilfredsstillende Resultater.

Mod *Bladlus* paa Frugttræer og Frugtbuske sprøjtes med Tobaksekstrakt saasnart Dyrene har vist sig og inden Bladene har begyndt at krølle sig sammen; efter dette Tidspunkt kan anvendes Dypning i Kvassia- eller Tobaksvædske.

Grene med *Snareormespind* afskæres og brændes.

Mod *Vildlingsvamp* i Planteskoler (paa andet Aars Vildlinger) anvendes Sprøjtning med Bordeauxvædske.

Gummiflod hos Stenfrugttræer bekæmpes ved at hælde en Blanding af lædsket Kalk og Vand i en Rende rundt om Stammen.

Mod *Skaatrust* paa *Stikkelsbær* anvendes Sprøjtning med Bordeauxvædske midt i Maj; mod *Stikkelsbæorme* sprøjtes med Schweinfürtergrønt eller Blyarsenat saasnart Ormene begynder at vise sig.

Ved *Udplantning af Kaal*, særlig Blomkaal, lægges Tjærekartonskiver om Grunden af Planterne for at hindre *Kaalfluen* i at lægge Æg. I Mangel heraf kan ogsaa Naftalin eller Tobaksstøv, lagt tæt om Foden af Planten, være af god, om end ikke sikker Virkning. De sidste Midler synes at have nogen Virkning mod *Løgfluer* i Skaller.

Ærter sprøjtes mod Bladrandbiller med Schweinfürtergrønt eller Blyarsenat (0,1 pCt.) lige efter Spiringen. Paa og langs med *Gulerods*rækkerne strøs Naftalin for at holde *Gulerodsfluerne* borte. Mod *Krusesyge* hos Gulerødder sprøjtes med Tobaksekstrakt (med 0,1 pCt. Nikotin). Det samme Middel bruges mod *Jordlopper*, overfor hvilke ogsaa Tobaksstøv kan være af god Virkning.

Nærmere Oplysninger meddeles af Hr. Cand. pharm. J. Lind, Lyngby, og af Fru Mag. scient. Sofie Rostrup, Paludan Müllersvej 5, København V.

Statens plantepatologiske Forsøg.

Maanedlige Oversigter

over

Sygdomme hos Haveplanterne

fra

Statens plantepatologiske Forsøg.

II. Maj 1916.

Efter et ualmindelig varmt Vejr i de første 8 Dage af Maj, der fik Træer, Buske og Urter til at skyde mere frodigt end sædvanligt paa saa tidligt et Tidspunkt, kom en længere kold og regnfuld Periode, der paa mange Maader gjorde Skade paa Haveplanterne. Hvor der mangler Læ er Bladene blevet piskede og sønderrevne. Gentagne Gange i Maanedens Løb havde vi skadelig *Nattefrost*, især Nætterne efter 6' og 13' og især efter 19' Maj, de unge Kartoffler frøs ned, Jordbærblomsterne blev sorte indvendig, unge Agurkplanter frøs helt ned og Ribsbuskene har mange Steder kastet en Del Blomster og Bær. Endnu større Skade gjorde den *vedvarende Kulde* derved, at den standsede de unge Planters Vækst og gjorde dem mere modtagelige for Svampeangreb, Ærterne kom til at lide af Sorteben og Bønnerne kom mange Steder slet ikke op af Jorden; udplantede Kaalplanter og Tomater har ogsaa lidt af Kulden og Stormen.

Kirsebærtræerne er almindeligt angrebne af *Stenfrugtskimmel* (*Monilia*) og Stikkelsbærbuskene af *Stikkelsbærdræberen*.

Smælderlarver har flere Steder gjort megen Skade. *Kaalfluelarverne* har begyndt deres Angreb paa den udplantede Kaal. *Jordtopper* og *Bladrandbiller* gjorde i Begyndelsen af Maaneden megen Skade; men Kulden har senere hæmmet deres Angreb.

Hindbær-Snudebillens Angreb ses overalt i Hindbær og Jordbær; navnlig i de sidste har den ret almindeligt gjort stor Skade.

Jordbærmider optræder meget almindeligt paa Jordbærrene og gør megen Skade; det samme er Tilfældet med *Solbær-* og *Hasselmider*.

Frostmaaler- og *Knopviklerlarver* har været meget talrigt til Stede og har gnavet stærkt paa Frugttræerne; Limringe og Sprøjtning med Larvegift anvendes i altfor ringe Udstrækning overfor de første.

Æble-Bladlopper har flere Steder optraadt i stor Mængde i de unge Blomster- og Bladskud og har ved deres Sugning her svækket Stilkene meget. Sprøjtning med Tobaksekstraktopløsning synes at være af udmærket god Virkning overfor dette Angreb. *Bladlus* truede i Begyndelsen af Maaneden med at blive ret overvældende; men Kulden hæmmede senere deres Angreb.

Til Underretning for vore Medarbejdere tjener endvidere følgende Oversigt:

Der er for Maj Maaned i alt indkommet 50 Beretninger, deraf 21 fra Jylland, 9 fra Fyen, 16 fra Sjælland, 3 fra Lolland-Falster og 1 fra Bornholm.

Om *Æbletræernes Kræft* (*Nectria ditissima*) skrives fra Hørning: „En ikke uvæsentlig Aarsag til den megen Kræftsygdom hos Æbletræerne er sikkert den, at Æbletræerne i Almindelighed plantes for dybt. Selv Vildstammetræer findes plantede indtil 30 cm. dybere end de har staaet i Planteskolerne“ (Hakon Sørensen). Som de i Jylland mest modstandsdygtige Sorter nævner P. Henriksen: Bojken, Bismarck, Fillippa, Keswick Codlin (paa let Sandjord), Belle de Boskoop, Charlamowsky og Skovfogedæble.

Af andre Snyltesvampe hos Æbletræer nævnes kun faa, enkelte Steder *Kærnefrugtskimmel* (*Monilia*), der som sædvanlig i særlig Grad angriber Cellini.

Paa Blade og Frugter af Pæretræer findes nu almindeligt *Fusikladium* (*Venturia pirina*), særlig paa Bonne Louise naar den er fritstaaende. Fra enkelte Steder (Studsgaard og Farum) har vi faaet Pæreblade med *Blæresyge* (*Taphrina bullata*). Fra alle Sider omtales, at Pærerne kun blomstrer særdeles sparsomt i Aar i Modsætning til Æbletræerne.

Kirsebærtræerne er meget angrebne af *Monilia* (*Sclerotinia*) dog fremhæves det fra flere Sider at de Kirsebærtræer, der er vintersprøjtede og befriede for de i Fjor dræbte Grene, er saa godt som fri for Angrebet. Angaaende de forskellige Sorters Modtagelighed er Meningerne ret afvigende. Fra Kærehave angives, at Ostheimer er angrebet hvert Aar, men Van der Nat gaar regelmæssigt fri (K. Balle). Fra Sorø skrives, at Skyggemoreller og Van der Nat angribes stærkere end Ostheimer og at de rødægte Stevnskirsebær gaar næsten helt fri (Gram). Men fra Bornholm meddeles, at de rødægte Surkirsebær angribes lige saa stærkt som de forædlede Sorter (H. Nielsen). Fra Dianalund fremhæves de gule og sorte Spanske Kirsebær som mere modstandsdygtige end de sure (Olsen) og fra Aarhus meldes om heftige Angreb paa Ostheimer (Leth Pedersen) ligesom fra Otterup paa Skyggemoreller (Fischer), og de samme to Sorter nævnes ogsaa fra Landsgrav som stærkt angrebne (H. Knudsen). Angaaende Gummiflod hos Kirsebær skrives fra Dianalund, at de Træer, der er plantede paa vandlidende Areal er ved at dø deraf (Olsen). Ogsaa Prydplanten *Prunus triloba* lider meget ofte af *Monilia* (Gram).

Ferskenblade med *Blæresyge* (*Taphrina deformans*) er sendt os fra Aarhus, Kerteminde, Otterup, Dianalund og Tappernøje, den er meget almindelig udbredt og meget ødelæggende for Ferskentræerne. Ældre Mirabeltræer staar undertiden og dør helt bort uden nogen synlig Grund (Studsgaard, Herning og Vejen), Aarsagen er antagelig den, at Jorden er kalktrængende og der derfor har dannet sig Gummi inde i Træets Ledningsstrænge og forstoppet dem.

Stikkelsbærdræberen (*Sphaerotheca mors uvae*) er saa almindelig udbredt hele Landet over, at alle vore Medarbejdere har set den, undtagen hvor der er foretaget en grundig Vintersprøjtning. Af alle de modtagne Meddelelser at dømme, spiller det en stor Rolle for Angrebet, om Buskene staar frit eller i tæt Bestand. Jo frodigere Buskene skyder, desto stærkere angribes de. Den *Skaalrust* (*Puccinia Pringsheimiana*) som har angrebet især de jyske Stikkelsbærbuske overordentlig stærkt i Aarene 1913, 14 og 15 er mærkværdig sjælden i Aar. Naar der fra Hammel skrives: „Skaalrust iagttoges den 14. Maj at have holdt Flyttedag“ (Christensen) er dette fuldkommen rigtigt, eftersom denne Rustsvamp kommer fra Stargræsserne i Kær og Enge og flytter ind paa Stikkelsbær- og Ribsbuskene hvert Foraar, hvilket ogsaa en anden Indsender bekræfter ved at notere, at Angrebets Styrke retter sig efter Afstanden mellem Haven og Enge med Stargræsser (R. P. Hansen); men det maa erindres, at Smitten kommer ind omtrent 10 Dage førend de rødgyldne Vorter ses paa Blade og Bær; man skal altsaa sprøjte sine Stikkelsbærbuske omtrent 1ste Maj med Bordeauxvædske for at beskytte dem mod denne Gæst.

En anden værtskiftende Rustsvamp, *Solbærbuskenes Filtrust* (*Cronartium ribicola*) er iagttaget ved Otterup (Fischer) og ved Sorø (Gram), begge Steder i det Stadium, der kaldes Weymouthfyrens Blærust paa Stammen af unge Weymouthsfyr, saadanne rustangrebne Fyrretræer bør absolut altid fjernes straks.

Faistrup-Hindbær har mange Steder taget Skade af Frosten i Vinter, derimod klarer Marlborough sig godt overalt i Jylland (P. Henriksen). Armenisk Brombær har flere Steder taget alvorlig Skade af Vinterkulden.

Mange af de Bønner der er solgte til Lægning i Foraaret ere vistnok paa Grund af Krigen af mindre god Kvalitet end sædvanlig, man har da ogsaa ved Vilvorde (Jensen) og flere andre Steder bemærket meget ødelæggende Angreb af *Bønnesyge* (*Colletotrichum Lindemuthianum*) paa Kimstænglerne.

Kaalplanter, der i Drivbedet var stærkt angrebne af *Bladskimmel* (*Peronospora parasitica*) vokser efterhaanden fra Angrebet, efter at de er udplantede (Klougart).

Ved Slagelse og Lyngby er set sorte Striber op og ned gennem Stænglerne af unge Tomatplanter forarsagede af et Bakterioseangreb (*Bacillus solanacearum*) ogsaa Bladene blive sorte langs Hovedribberne, ligesom Frugterne ogsaa angribes. Begge Steder findes Sygdommen hos Dansk Eksport.

Hos Asperges er iagttaget et ikke særlig ødelæggende Angreb af *Kimskimmel* (*Pythium Baryanum*) ved Aarhus (Kay Petersen). Ved Beder og Tappernøje er Peberrod angrebet paa Bladene af *Hvidrust* (*Cystopus candidus*) i ret ødelæggende Grad, den samme Hvidrust findes ofte paa Hyrdetaske og andre korsblomstrede Ukrudtsplanter, som derfor bør efterstræbes i Haverne ogsaa af denne Grund.

Lyngby, den 9. Juni 1916.

J. Lind.

I *Urtehaven* har der flere Steder været stærkt Angreb af *Smældertarver* (*Agriotes lineatus* og muligvis andre Arter) ved Farum særlig paa et Stykke Jord, hvor der for 4-5 Aar siden var Græsmark, paa Jord gødet med Tørvejord og paa opdyrket Engmose (Gleie). *Knoporme* (Larver af *Agrotis* sp.) har ved Løgstør og Beder beskadiget den udplantede Kaal. I spirende Ærter har der været Angreb af *Tusindben* (*Blanjulus guttulator*); ved Sørslev har de saaledes to Gange afædt 2 Skpr. Ld. Ærter (Danvig). Larverne af *Kaalflen* (*Anthomyia brassicae*) har begyndt deres Ødelæggelse af den udplantede Kaal; ved Nyker er den overvintrende Blom- og Spidskaal stærkt angrebet. Petroleumsemulsion, hældt ned ved Planterne flere Gange, har i de fleste Tilfælde dræbt Larverne (H. Nielsen). Fra Sorø meddeles, at Kaalplanterne, naar de inden Udplantningen dyppes i en Vælling af Køgødning og Ler, saaledes at Roden og den nederste Del af Stænglen dækkes godt, ikke angribes og tilmed kommer bedre over Omplantningen (Hans Gram). Skalotteløg har ved Sorø været Genstand for en ejendommelig Behandling af *Regnorme* (*Lumbricus* sp.) idet disse ved at søge at hale de visne Bladresten ned i Jorden har bragt Løgene til at staa paa Hovedet. Der anbefales herimod Studsning af Løgene - en Fremgangsmaade, der ogsaa maa anbefales overfor Støre, der, hvis noget af de visne Bladresten rager op af Jorden, trækker de nylagte Skalotter op (Hans Gram). *Gulerodsflen* (*Psila rosae*) klages der over fra Aarslev. I Landsgrav har der været Angreb paa Rhabarber af en *Bladbille* (*Gastrophysa viridula*) og dens Larver.

Jordlopper (*Phyllotreta nemorum* og *Ph. atra*) har mange Steder været meget slemme særlig først i Maanedene, medens de er aftaget i den kolde, fugtige Periode; paa den anden Side har der enkelte Steder (Bregentved, Taastrup) været færre end sædvanligt eller saa godt som ingen. Som sædvanlig er Virkningen af Bekæmpelsesmidler mere eller mindre god de forskellige Steder. Naftalin, Sod, Vanding, Terpentinsbejsning, Overdrykning af Jorden, saa snart den allerførste Spire viser sig, og inden Jordlopperne har mældt sig, med Tørvesmuld, saaledes at der ligger et helt Lag paa Jorden (Jørgensen, Maglebrænde) nævnes som gode Bekæmpelsesmidler. Fra Sorø skrives derimod: „Tobaksstøv, Naftalin osv. hjælper kun kort Tid; jævnlig Vanding med Ajle viser sig derimod stadig som et godt Middel og styrker samtidig Planterne“ (Hans Gram). *Bladrandbiller* (*Sitona lineata*) har ligesom Jordlopperne optraadt meget forskelligt de forskellige Steder. Meddelelserne varierer fra „meget slemme“ til „slet ingen“. Fra Slagelse skrives: „Ærtebedene er hjemmøgt i ualmindelig Grad, Jorden har været som levende“. Videre hedder det herfra: „Ærter med saftige Blade og Stængler som „Dr. Mac Lean“ er helt afgnavede, Skalærter med mere sejge Blade og Ribber er stærkt randgnavede“ (Hanne Knudsen). Ved Aarhus ødelagdes de meget tidligt saade Ærtebede, medens Angrebet tabte sig i de kolde Dage (Kay Petersen). Ved Lyngby har der været meget stærkt Angreb af *Springhaler* (*Smirthurus* sp.) paa Agurker; Sprøjtning med Tobaksekstrakt (0,1 pCt.) blev anvendt med godt Resultat (H. Øhlens).

Paa Jordbær er der et Par Steder ved Lyngby iagttaget temmelig stærke Angreb af en *Viklerlarve*, der spinder Blade og Blomster sammen og gnaver af dem. Visne Knopper, forårsaget af *Hindbær-Snudebiller* (*Anthonomus rubi*) ses meget hyppigt i Jordbærbede. Fra Kjerterminde meddeles, at af Sorterne „Evern“, „Dybdahl“, „Weserruhm“ og „Sejrrherren“ er indtil en Fjerdedel af Blomsterne ødelagt, „Königinn Louise“ er derimod ikke angrebet. „Jeg har“, skrives der videre, „ca. 40 Kyllinger gaaende frit i Jordbærrene, og Angrebet er ikke saa slemt i den Ende, hvor de færdes mest“ (N. Rasmussen). Over *Jordbærmiden* (*Tarsonemus fragariae*) klages der fra mange Steder. Angaaende dens Optræden paa forskellige Sorter skrives der fra Sorø: „Ingen Sorter synes at gaa helt fri; den optræder især paa „Evern“, „Sieger“, „Laxtons“ og nære Slægtninge; „Roskilde Viktoria“ er blandt de mindst angrebne“ (Hans Gram).

Frugtbuske. Stikkelsbærbuskene lider flere Steder stærkt af Angreb af *Stikkelsbærmiden* (*Bryobia ribis*). I en Gartnerhave i Lyngby, hvor mange Buske - særlig de gamle - er stærkt angrebet, ses der udmærket Virkning af Vintersprøjtning med Svovlkalkvædske: De angrebne Buske er helt graa, medens de sunde staa friske og grønne (H. Øhlens). Mere eller mindre ondartede Angreb af *Galmider* (*Eriophyidae*) paa Solbær og Hassel. (*E. ribis* og *E. avellanae*) omtales fra mange Lokalteter. Fra Sorø meddeles, at „Ogdens Drue“ og „Bang up“ kun angribes meget lidt og kan holdes sunde ved Beskæring, medens selv en total Nedsækning af den stærkt angrebne „sort neapolitansk“ ikke har hjulpet, hvorefter den er ryddet (Hans Gram). Naar Buskene faar Lov til at staa i Ro, saa der hverken finder Afplukning af angrebne Knopper eller Beskæring Sted, vil Angrebet ikke brede sig videre, men holde sig til de én Gang angrebne Buske. Angrebet er altsaa ikke videre smitsomt; fra Mors skrives i Overensstemmelse hermed, at 4 Buske har været angrebet sidste Aar, uden at Smitten har bredt sig til de andre Buske (Grævesen). Naar det, som det meddeles fra Kærehave, breder sig paa de unge Buske, er det sandsynligt, at Sygdommen er indført med Planterne. Vanskeligere lader det sig, som der berettes fra Lerchenborg, forklare, at der i Haven pludselig har vist sig et ret stærkt Angreb paa næsten alle de ældre Buske (Dorph-Petersen). Fra Sorø meddeles, at Hasselmiden er meget almindelig baade paa vildtvoksende og dyrkede Hasselbuske, særlig hjemmøgt synes „Cosford“ at være. Ved Afskæring af de angrebne Kviste er Angrebet dog saa godt som standset (Hans Gram).

Angreb af *Hindbærmøllets* Larve (*Incurvaria rubiella*) er iagttaget omkring København og Sorø. Man kan finde indtil 30 Larver paa hver Busk (E. Gram). *Glassværmerlarver* (*Sesia bembeciformis*) optræder meget ondartet paa Hindbær enkelte Steder ved Dianalund (Olsen). Endvidere optræder i Hindbærbuskene *Hindbærbiller* (*Byturus tomentosus*), ligesom Angreb af *Hindbær-Snudebiller* (*Anthonomus rubi*) ses de fleste Steder.

I Stikkelsbærbuskene er der flere Steder Angreb af Larven af *Stikkelsbærmaaleren* (*Abraxas grossulariata*); fra Løgstør skrives endogsaa, at Angrebet er ondartet. Ved Horsens behandles de angrebne Buske med Melkalk (Troelsen).

Frugttræer. Larver af *Frostmaalere* (*Cheimatobia brumata* og *Ch. boreata*) — enkelte Steder er ogsaa Larven af *den store Frostmaalere* (*Hibernia defoliaria*) iagttaget — og *Knopviklere* (særlig *Olethreutes variegana*) har været til Stede overalt, mange Steder i stor Mængde, og gjort større eller mindre Skade. Angrebene er værst, hvor Træerne staar i Læ. Fra Troense skrives saaledes: „De faa Haver, der ligger udsat for Vinden, er kun meget lidt angrebne af Frostmaalerslarver. Fra samme Sted meddeles videre: „Beauty of Kent“, „Reinette France“, „Pederstrup Reinette“ m. fl. angribes ikke saa meget som f. Eks. „Signe Tillisch“, „Bismarck“, „Maglemer“, „Graasten“ og de fleste Sommeræbler“ (Hvidbæk). Ved Durup har man gjort den iagttagelse, at der har været mindst Angreb i Træer, som stod i Græsplæne, antagelig fordi Fuglene, hvor Jorden graves om Træet, tager Larverne om Efteraaret. Fra Giesegaard skrives der, at Spurvenerne tager mange Larver og derfor faar Lov til at bygge i Mejsekasserne (Riis). Angreb af Frostmaalerslarver opgives paa Æble, Pære, Kirsebær, Blomme, Hassel, Stikkelsbær, Solbær, Eg. Limringe og Sprøjtning med Larvegift har de faa Steder, hvor det har været anvendt, gjort god Virkning. Fra Sorø meddeles, at grundig Sprøjtning med 10 pCt. Svovlkalkopløsning eller 4 pCt. Blaasten ikke har hindret Æggenes Udklækning, det samme gælder Ringspinderens Æg (Hans Gram). Knopviklerslarverne, der har gjort megen Skade, er nu i Færd med at forpuppe sig.

Ringspinderlarver (*Gastropacha neustria*) er overalt meget almindelige; kun fra enkelte Lokaltiteter meddeles det, at Kolonierne fjernes; ved Ellerup har man ødelagt dem med Petroleum blandet med lidt Vand (Hesseiager). **Snareorme** (*Hyponomeuta*-Arter) er iagttaget ret hyppigt i Haver og Hegn. **Snudebiller** (*Phyllobius*-Arter) optræder mange Steder i stor Mængde og har gjort en Del Fortræd saa vel paa Frugttræer som særlig paa Hassel og et enkelt Sted paa Hindbær. Angreb i Knopperne af **Æble-Snudebills** Larve (*Anthonomus pomorum*) er iagttaget hist og her; ved Beder har Angrebet været stærkt, særlig paa „Charlamowsky“ og „Maglemer“ (Klougart). Fra Sorø skrives: „Meget almindelig, hvor den ikke bekæmpes; den synes ikke at gøre Forskel paa Sorter. Hvor Træerne blomstrer meget rigt, gør den nærmest Gavn ved at udtynde“ (Hans Gram). I Nørre-Sundbyegnen er der — og har der de sidste 3 Aar været — stærkt Angreb af Larven af **Æblemøllet** (*Laverna Hellerella*); den har bearbejdet Blad- og Blomsterknopperne i den Grad, at Grenene paa lange Stykker staar nøgne.

Ved Troense er allerede i flere Haver iagttaget Angreb af **Pære-Galmuggens** Larve (*Cecidomyia nigra*). **Mideskurv**, frembragt af **Pære-Galmiden** (*Eriophyes piri*) optræder meget almindeligt, særlig slemt paa espalierede Træer; fra Hørning skrives: „Baade fritstaaende og espalieret „Seigneur Esperin“ og espalieret „Louise bonne“ synes at angribes særlig slemt, medens „Grev A. W. Moltke“ ikke er angrebet. Enkelte Steder har man fjernet de angrebne Dele; ved Sorø har saaledes en grundig Udrensning af „Amanlis“ og „Beurre six“ (sidstnævnte espalieret og i Fjor meget haardt angrebet) næsten dæmpet Angrebet helt (Hans Gram). Fra Bregentved skrives, at Afpilning af de unge Blade synes at have hæmmet Angrebet noget (Prior).

Æble-Bladloppen (*Psylla mali*) har mange Steder været til Stede i de unge Skud, hvor de ved deres Sugning paa Blomster- og Bladstilke, særlig de første, har gjort overordentlig stor Skade. Sprøjtning med Tobaks-ekstraktopløsning (0,1 pCt. Nikotin), har i et af Statens plantepatologiske Forsøg udført orienterende Forsøg vist sig at være af udmærket Virkning, idet alle eller saa godt som alle Bladloppelarverne døde, og Skuddene hurtigt rettede sig og blev friske og kraftige. **Tægelslarver** (*Lygus*-Arter o. fl.) er iagttaget flere Steder paa Æble. Ved Sorø findes de saaledes i Masse, især paa „Bismarck“, ogsaa paa „Cox's pomona“, „Dumetows Seedling“, „Lysørød Pigeon“ (men ikke mørkerød P.) og „Pommersche Krumstiel“ er de almindelige. Sprøjtning med 10 pCt. Svovlkalkopløsning — ca. 20. April — har dæmpet Angrebet betydeligt (Hans Gram).

Bladlus (*Aphididae*) har været meget tidligt paa Færde og truede i Begyndelsen af Maanedelen med at blive ret talrige; senere hæmmedes deres Optræden imidlertid af Kulden, ligesom ogsaa Mariehøns flere Steder straks var paa Færde i Bladluskolonierne. Bladlus er iagttaget i større eller mindre Mængde paa Æble, Pære, Blomme, Kirsebær, Fersken, Abrikos, Hæg, Tjørn, Ribs, Solbær, særlig paa Victoria-Blomme har der flere Steder været stærkt Angreb.

Skjoldlus (*Lecanium*, *Aspidiotus pomorum* og muligvis fl.) er iagttaget flere Steder paa Fersken og Abrikos, gamle Ribsbuske, smaa Nødderbuske. Fra Vejen meddeles, at **Komma-Skjoldlusen** mest angriber espalierede Pære- og Æbletræer og vistnok, tilføjes der, mest de Sorter, som har blødt Ved (Thorsen). Ved Middelfart og Holte er der iagttaget meget stærkt Angreb af *Lecanium* paa Fersken. Fra Lyngby meddeles, at *Lecanium*-nymferne allerede har naaet Imagos Størrelse.

Spurvé (*Passer domesticus* og *P. montanus*) har været slemme ved Ribs og Stikkelsbær og har ædt Knopperne af Espalierpære. Udspændt hvid Sytraad anbefales fra flere Sider som et godt Middel imod dem. De tager ligesom **Solsorten** (*Turdus merula*) nylagte Ærter og Rødbeder og æder i Forening med **Bogfinker** (*Fringilla coelebs*) og **Grønirisker** (*Fringilla chloris*) det saae Radisefrø, hvorfor det anbefales at lægge tætte Traadnætammer derover. Ved Hillerød har man forsøgsvis prøvet at farve Kaalfrø, som Fuglene var slemme efter, med rød Farve; Resultatet var godt, alle de farvede Frø spirede (L. Rasmussen). Imidlertid vrager disse forskellige Fugle heller ikke dyrisk Føde: Solsorter og Drosler trækker Regnorme op af Jorden; „Stære og Spurve er travlt beskæftiget med at samle Orme af Træer og Buske“ (West); „Graaspurve og især **Havesangere** (*Sylvia hortensis*) synes at have travlt med at pille Viklerslarver væk“ (Grytze-meier).

Fra Jægerspris klages der over **Muldvarpe** (*Talpa europæa*), der gør Fortræd forskellige Steder i Egnen, særlig i nyanlagte Græsplæner. **Haregnav** (*Lepus europæus*) har man ved Hammel forhindret ved at binde 2—3 friske Grankviste om Stammerne (Christensen).

København, den 9. Juni 1916.

Sofie Rostrup.

Vejledning

til

Forebyggelse af Sygdomme hos Haveplanter

i

Juni og Juli Maaneder.

Stikkelsbærdræberen kan til Dels bekæmpes ved at puste Stikkelsbærbuskene over med Svovlpulver eller sprøjte dem over med tynd Svovlkalkopløsning (1 Del koncentreret Svovlkalkvædske til 40 Dele Vand). Gule Stikkelsbær taaler dog ikke at behandles med Svovlmidler. I Planterkolerne vil man have megen Nytte af at sprøjte alle Vildlinger, saa snart Bladene er fuldt udfoldede, med Bordeauxvædske for at hindre Angreb af Vildlingsvamp. Tidlige Kartofler skal sprøjtes med Bordeauxvædske saa snart Toppen er udvokset, omkring 1ste Juli, Vædsken skal dække Bladene fuldstændigt.

Sprøjtning af Frugttræerne gentages snarest, hvis Angrebene fortsættes, med Blyarsenat — alene eller blandet med Bordeauxvædske — mod de forskellige Sommerfuglelarver, Bladhvepselarver, Æbleviklere, Gaasebiller, og bladædende Snudebiller.

Mod Bladlopper foretages hurtigst muligt, medens Nymferne endnu sidder samlede og suger mellem Blad-, Blomst- og Frugtstilke, en Sprøjtning med Tobaksekstrakt.

Til Tobaksekstrakten kan tilsættes Blyarsenat, saa at Sprøjtnevædsken samtidig kan virke overfor Bladlopper, Bladlus og de ovenfor nævnte gnavende Dyr.

Grene med indspundne Larver (Ringspindere, Snareorme) og Æggemasser af Abrikosspindere afskæres og brændes.

De af Pære-Galmyggens Larver angrebne Pærer nedrystes, afplukkes, opsamles og opbrændes, inden Larverne i Slutningen af Juni og Begyndelsen af Juli gaar i Jorden. Samme Forholdsregel iagttages overfor Blommer, angrebet af Blommehvepsens Larver.

Hindbærbiller afbanks og tilintetgøres. Samme Fremgangsmaade vil ogsaa for en Del kunne anvendes overfor flere gnavende Insekter (Snudebiller, større Sommerfuglelarver o. fl.) paa Frugttræer, „Ørne“ paa Stikkelsbær m. m.

De af Hindbær-Snudebillerne angrebne Knopper afpilles og brændes; paa Jordbær fjernes de lettest ved at afskære Blomsterstandene efter endt Bærplukning.

Kaal-Hvidsværmernes gule Æggemasser — eller de smaa Kaalorme, medens de sidder samlede paa Undersiden af Bladene — trykkes itu.

Blade eller Bladdele med Minérlarver (Selleri, Beder) afplukkes og brændes.

I Urtehaven efterses den udstrøede Naftalin og fornyes om fornødent, ligesom de forskellige Midler igen benyttes ved ny Udsæd eller Plantning.

Nærmere Oplysninger meddeles af Hr. Cand. pharm. J. Lind, Lyngby, og af Fru Mag. scient. Sofie Rostrup, Paludan Müllersvej 5, København V.

Statens plantepatologiske Forsøg.

Maanedlige Oversigter

över

Sygdomme hos Haveplanterne

fra

Statens plantepatologiske Forsøg.

III. Juni 1916.

Det kolde og regnfulde Vejr i Juni har hæmmet mange Haveplanters Vækst, især Tomater, Agurker, Bønner og Sellerier. Ogsaa unge Kaalplanter og Ærter staaes i Væksten og angribes af Sortebøn (Rodbraaid), især hvor Jorden er vaad, kalktrængende og næringsfattig. Jordbærrene lider meget af det regnfulde Vejr, især Deutsch Evern, de Bær, der ligger paa Jorden, dækkes hurtigt af Drueskimmel, bliver meget bitre og faadnief i Løbet af faa Timer; tillige angribes Bladene af Meldug, som faar Bladenes Underside til at rulle sig indad og opad, flere Steder er ogsaa Bærrene fuldstændig hvidmelede af Meldug. I Jylland har Regn og Blæst standset Frugttræernes rige Blomstring og til Dels hindret Frugtsætningen, i Vestjylland er talrige Æbletræer angrebne af Monilia. De mange Klager over, at Mirabellerne, trods flittig Blomstring, ikke vil sætte Frugt, at Ribs og Solbær taber Klaserne kort efter Frugtansætningen og at visse Æblesorter, frø for alt Cox's Orange, faar store, brune, blanke, skøre Pletter inde i Midten af Bladpladen skal ganske sikkert alt sammen tilskrives det ublide Vejr i Juni. Selv Platantræer, der har staaet i 50-100 Aar under samme Vilkaar, er i Aar saa syge af den sædvanlige Platansvamp (*Gloeosporium nervisequum*), at de taber alle Bladene og ser ud som om de skulde dø, fra ikke mindre end 10 Haver i Jylland og Sjælland er der kommet Meddelelse om slige syge Plataner; da Svampen overvintrer paa de nedfaldne Blade, bør man behandle Platantræerne med Efteraarsrengøring og Vintersprøjtning ligesom Frugttræer og Stikkelsbærbuske.

Knoporme har flere Steder i Jylland været overordentlig talrigt til Stede og har paa sine Steder ødelagt Kaalarealerne helt eller delvis.

Kaalfluellarver har optraadt meget ødelæggende i al Slags Kaal, særlig i tidlig Blomkaal samt i Radiser, saa disse paa sine Steder har været helt ubrugelige.

Paa Kartoffler har der været meget stærke Angreb af *Tæger*, særlig hvor Kartofflerne stod indelukket i Læ af Buske o. a.

Hindbær-Snudebiller har flere Steder gjort meget stor Skade paa Jordbær, særlig de sene Sorter.

Ringspinderlarver ses næsten overalt.

Bladlus har været overordentlig talrigt til Stede og gjort meget stor Skade; Blommetræer er særlig slemt medtaget.

Til Underretning for vore Medarbejdere tjener endvidere følgende Oversigt:

Der er for ~~Maj~~ Maaned i alt indkommet 37 Beretninger, deraf 15 fra Jylland, 5 fra Fyen, 15 fra Sjælland, 1 fra Lolland-Falster og 1 fra Bornholm.

Æbletræerne er mange Steder stærkt angrebne af *Fusikladium* (*Venturia inaequalis*) paa Blade og Frugter. I Jylland er Angrebene af *Monilia* (*Sclerotinia fructigena*) særdeles ødelæggende, som de mest angrebne Sorter nævner P. Henriksen: Cox's Pomona, Hawthornden, Keswick Codlin og Lord Suffield, mindre modtagelige er: Boiken, Skovfoged og Bismarck, mest modstandsdygtige er: Filippa og Bellefleur de France.

Stikkelsbærskaalrust (*Puccinia Pringsheimiana*) findes i Mængde i Haver tæt ved store Engstrækninger nær Løgstør (Hein), er ellers helt sjælden i Aar. *Stikkelsbærdræberen* (*Sphaerotheca mors uvae*) omtales som langt mere almindelig i Aar end i tidligere Aar, selv i sprøjtede Haver; der er dog blandt de mange Meddelelser om denne Sygdom en vis Enighed om, at man ved rettidig Sprøjtning om Vinteren kan holde Buskene helt fri, naar de ikke staar for tæt. I Forsøgshaven i Esbjerg, hvor hver Busk staar helt frit, er kun 1 Bær angrebet af hver 1000, og fra Vejen skrives: „der er flere af dem, som har sprøjtet regelmæssigt og i rette Tid, der har udtalt deres Glæde over det gode Resultat“ (Thorsen). Ligeledes fra Løgstør: „Paa fritstaaende Buske, som er blevet sprøjtede, er Stikkelsbærdræberen ikke slem, men i tætte Bevoksninger er saa godt som alle Bær overtrukne af Svampen“ (Hein). Da det meget ofte fremføres, at al Sprøjtning af Buskene er unyttig, naar Naboerne ikke gør det samme, maa det atter her fremhæves, at enhver Haveejer ved Vinterbehandling er i Stand til at rense sine egne Buske og at Smitten fra Nabohaverne ikke plejer at komme ind førend Bærrene er udvoksede (ca. 24. Juni) og derfor uimodtagelige for Smitte; den følgende Vinter skal Buskene alligevel altid behandles paany. Navnet *Stikkelsbærdræberen* har ogsaa fremholdt den Fejltagelse, at Svampens Angreb skulde formindske Buskenes Bæreevne eller endog dræbe Grene og hele Buske; selvfølgelig svækker Svampeangrebet Buskene noget, men ikke i nær saa høj Grad, som dens Navn lader formode. Angaaende de forskellige Sorters Modtagelighed stilles Whinham's Industry sikkert med Rette forrest; som mindre angribelige nævner H. Gram: Glory of Redcliffe, Regulator, Union, Bloodhout; næsten uimodtagelig: Whitesmith. Indentisk med sidstnævnte er maaske de store, grønne Glasbær, der andetstedsfra anbefales som modstandsdygtige (Lauridsen). Fra forskellige Egne omtales Angreb af *Stikkelsbærdræber* paa Ribsbuske (Danvig, Olsen og H. Gram).

Paa de nedre Blade af Sellerier kan allerede nu findes de spredte, kantede Pletter af *Septoria* (*Septoria api*) der ofte er saa ødelæggende for visse Sorter af Sellerier.

De nye Kartoffler, især Sorterne: Juli, Charpes Victor og Webers tidlige er i næsten hver Have angrebne af Mosaiksyge. Ogsaa Bladrullesyge er meget almindelig. *Kartoffelskimmel* (*Phytophthora infestans*) nævnes fra Gentofte, Dianalund m. fl. St.

Rødbeder til Frøavl er fundne angrebne af Mosaiksyge hos en Frøavler i Sydsjælland, det er en Sygdom som har været vel kendt hos Runkelroer i mange Aar men aldrig før set paa Rødbeder.

Aspargeskulturer i den udtørrede Lammefjord lider af et alvorligt Angreb af *Kimskimmel* (*Pythium Baryanum*), mange af de grønne Toppe er smaa, svampedyldte og saa stærkt krummede, at Vækstspidsen vender lige ned mod Jorden.

Fra Roskilde er sendt os Skalotter, hvis Blade var aldeles lodne af *Løgskimmel* (*Peronospora Schleideni*) og slatne; i talrige Haver, baade i Jylland og paa Øerne, klages over en anden Løgsygdom („Bløde Løg“), vistnok en Bakteriesygdom, der gør, at Løgene bliver bløde og slimede og Bladene matte af Farve og bløde og hængende. Begge de nævnte Løgsygdomme bør bekæmpes ved at udvælge sunde, kraftigt voksende Planter og kun at bruge Løgene af dem til Lægning næste Aar.

Lyngby, den 9. Juli 1916.

J. Lind.

I Urtehaven har *Smælderlarver* (*Agriotes lineatus*) og – i langt højere Grad – *Knoporme* (*Agrotis exclamationis*?) fortsat deres Angreb særlig i Kaal. Ved Randers har de sidste saaledes ødelagt et Blomkaalsstykke paa ca. 1000 Planter, saa at en Femtedel maatte efterplantes. Ved Tørring er store Kaalarealer fuldstændig mislykkede. Samme Sted har de ogsaa forarsaget store Spring i næsten alle Kartoffelmarker. Ved Otterup optræder *Tusindben* (*Blanjulus guttulatus*) meget talrigt i Jordbær og Radiser; i de sidste sidder de, skrives der, i hele Bundter med det halve af Kroppen inde i Roden (Fischer). Angreb af *Kaalfluellarver* (*Anthomyia brassicae*) har været overordentlig almindelige i al Slags Kaal, særlig ødelæggende har de optraadt i den tidlige Blomkaal, hvoraf store Arealer er helt eller delvis ødelagt, og mange Steder i Radiser, saa disse paa sine Steder har været helt ubrugelige. Angrebet her skyldes dog muligvis andre *Anthomyia*-Arter. Fra Odense meddeles, at Hypning synes at hjælpe – en Iagttagelse, der i Landbruget oftere har bekræftet sig. Fra Randers skrives, at Efteraarsudbringning af Gødning antages i nogen Maade at forhindre Angrebet (Nielsen-Munthe) – en Iagttagelse, der ligeledes er gjort i Landbruget. Ved Aarslev har man med Held forsøgt at sætte 2 Planter med 15 cm.s Afstand i Stedet for 1 og saa udtynde, naar Angrebet er forbi (Øvli Christensen). *Gulerodsfluens* Larve (*Psila rosae*) har flere Steder været alm. I Skalotter har Larver af *Løgfluier* (*Anthomyia*)

myia-Arter) ret almindeligt været paa Færde; fra Hellinge meddeles, at Vanding med Sæbevand synes at hjælpe (Clausen).

Ved Odense æder *Jordlopperne* (Phyllotreta-Arter) stadig den nysaaede Kaal. „Vi saar altid“, skrives der herfra, „Turnips mellem Kaalen, men den maa fjernes i god Tid“ (Danvig). I Begyndelsen af Maaneden var der lidt Angreb paa Ærter af *Bladrandbiller* (Sitona lineata). I Spinat og Syre er der ved Landsgrav stærkt Angreb af *Bedefluens* Larve (Anthomyia conformis), der i Aar optræder i meget stor Mængde saa vel paa Beder som paa Rumex-Arter. *Glimmerbøssen* (Meligethes aeneus) har ved Odense fortsat sit Angreb paa Kaal, Radiser, Spiseturnips etc., men Angrebene er svagere end i forrige Maaned. Det i Beretningen for Maj omtalte Angreb paa Agurker i Lyngby af *Springhaler* (Sminthurus sp.) er fortsat, saa at ogsaa de med Tobaksekstrakt sprøjtede Planter er blevet helt ødelagt. Flere Steder har der i det sidste Tidøgn af Maaneden været stærke Angreb af *Kartoffeltøgen* (Calocoris bipunctatus) og muligvis andre Arter paa Kartoffler, særlig op til Ribs, Stikkelsbær, Solbær, Hyld o. l. (ligeledes slemt medtaget), hvor der var Læ. Paa Bornholm er *Bladlus* (Aphis sp.) meget slemme ved Agurkerne, der mange Steder gaar ud som Følge af Angrebet. I Rødovre er der et mindre Angreb af *Kaalorme* (Pieris sp.) paa tidlig Blomkaal.

Grønirisen (Fringilla chloris) har ved Skanderborg hakket slemt af Kaal og har ved Odense begyndt at æde Frøet af Spiseturnips, der nu er grønmodent. Ved Studsgaard har *Harer* (Lepus europæus) gjort en Del Skade paa den udplantede Kaal. Fra Giesegaard skrives, at *Snegle* har taget Rub og Stub af de forarsaaede Kaalplanter; den overvintrede Blomkaal har de derimod ikke kunnet tage; Melkalk har tidligere været forsøgt uden Nytte; Hakning med Hjulhakke er det bedste Middel, fordi det hindrer Sneglene i at finde Orme-hullerne, hvori de ellers kan opholde sig i Maaneder, hvor Vejret er tørt (Riis). I Jordbær har Sneglene flere Steder været slemme. *Jordbær-Viklerens* Larve (Acalla comarina) har fortsat sit Angreb ind i denne Maaned. *Hindbær-Snudebiller* (Anthonomus rubi) har flere Steder gjort stor Skade i Jordbærrene, saaledes i Lyngby-egnen, hvor enkelte Marker endogsaa er pløjet om paa Grund af dette Angreb; de sene Sorter er mest angrebet. Paa Hindbær er den derimod optraadt ret sparsomt. *Gaasebiller* (Phyllopertha horticola) har ved Studsgaard, trods det kølige Vejr, gjort nogen Skade paa Jordbærrene, ligesom de ogsaa flere Steder har kastet sig over Frugttræer og Frugtbuske. *Solsorten* (Turdus merula) har rundt omkring været paa Færde i Jordbærrene – ved Sorø æder de ogsaa de grønne Ribs. Fra Lyngby klages der over *Krager* (Corvus cornix); ved Skive har *Allikerne* (C. monedula) kastet sig over de halvmodne Jordbær. Over *Jordbærmiden* (Tarsonemus fragariae) klages der stadig.

Frugtbuske. Angreb af *Stikkelsbær-* og *Solbærmider* (Bryobia ribis og Eriophyes ribis) ses rundt omkring i Haverne. *Hindbærbiller* (Byturus tomentosus) var navnlig i Begyndelsen af Maaneden ret hyppige; fra forskellig Side meddeles det, at de nemt lader sig indsamle. Larverne af *Stikkelsbær-Bladhvepsen* (Nematus ribesii) og *Stikkelsbær-Maaleren* (Abraxas grossulariata) har kun enkelte Steder afbladet Buskene. Melkalk er nogle Steder med Held anvendt overfor dem.

Frugttræer. *Frostmaalerlarverne* (Cheimatobia brumata og Ch. boreata) fortsatte deres Gnav i Frugttræerne til Midten af Maaneden. *Viklerlarver* (Teras cantanimana) arbejdede næsten hele Maaneden mellem sammenspundne Blade. *Ringspinderlarver* har i Maanedens Løb spredt sig og ses næsten overalt. Larven af *Blaahovedet* (Diloba coerulescapula) ses ogsaa ret hyppigt. Ved Beder har *Penselspinderens* Larve (Orgyia antiqua) gjort nogen Skade. *Snareormene* (Hyponomeuta-Arter) har fortsat deres Ødelæggelse, hvor man ikke har standset den ved Sprøjtning med Schweinfurtergrønt eller ved Afskæring af de indspundne Grene. Larven af *Æblemøllet* (Laverna hellerella) har ved Aarhus gjort en Del Skade ved at gnave indeni de unge Skud og Frugtsporer. Ved Beder og Lyngby har der været ret stærke Angreb af *Æble-Snudebiller* Larve (Anthonomus pomorum); ved Maanedens Slutning havde de fleste Larver forvandlet sig.

Pære-Galmyggen Larve (Cecidomyia nigra) har ødelagt Frugterne mange Steder. Paa Blommetræer er Frugterne ret hyppigt ødelagt af *Blommehvepsens* Larve (Hoplocampa fulvicornis). *Tæger* (Lygus-Arter) har fremdeles været slemme ved Æbletræerne. „*Rødt Spind*“ (Tetranychus telarius og muligvis andre Arter) ødelægger paa Giesegaard Blommebladene. Ved Hørning er iagttaget pungformede Galler, frembragt af en *Galmide* (Eriophyes similis), paa Blommeblade. *Pære-Galmiden* (Eriophyes piri) har fortsat sit Angreb; ved Aarhus er de første Pletter paa Frugterne set den 10. Juni. Ved Landsgrav er der iagttaget *Midefitt* (Eriophyes malinus) paa Æbleblade.

Æble-Bladlopperne (Psylla mali) begyndte med denne Maaned at forlade deres faste Stade i Skudspidserne og Frugtsporerne og at færdes om paa Træerne; Følgerne af deres Angreb ses i Form af visne, løse eller affaldne Blomster. *Skjoldlus* (Lecanium sp.) er et Par Steder iagttaget i Masse paa Pære-Espalier og Fersken.

Bladlus (Aphider) har været overordentlig talrigt til Stede paa Frugttræer og Frugtbuske og gjort megen Skade; værst er det gaaet ud over Blommetræerne. Ved Lyngby har Sprøjtning med Tobaksekstrakt (0,15 pCt. Nikotinindhold med Tilsætning af Sæbe) haft udmærket Virkning overfor *Blomme-Bladlusen* (Hyalopterus pruni) (H. Øhlens). Vanskeligere er det ved Sprøjtning at faa Ram paa *Æble-Bladlusene*, der hurtigt krøller Bladene sammen.

København, den 8. Juli 1916.

Sofie Rostrup.

Vejledning

til

Forebyggelse af Sygdomme hos Haveplanter

Juli og August Maanedere.

I Juli Maaned bør man især have sin Opmærksomhed henvendt paa Kartofflernes Sundhedstilstand. Iblandt tidlige Kartoffler vil man i saa godt som hver Have kunne finde enkelte Planter der er angrebne af *Mosaiksyge*; de er let kendelige paa deres lyse Farve og paa, at hvert Blad paa hele Planten er gul- og grønt-spættet som Mosaik. Denne Sygdom følger Læggekartoflerne og de mosaiksyge Planter bør derfor altid fjernes af de Stykker, hvoraf man vil tage Læggekartofler, baade til eget Brug og — især — til Salg. Ganske det samme gælder de *bladrullesyge* Kartoffelplanter, der kendes paa, at alle Bladfligene ruller Undersiden opad. Begge disse Sygdomme virker stærkt nedsættende paa Udbyttet; og Kiolde, der stammer fra syge Planter, bør derfor aldrig bruges til Lægning. Tillige bør alle tidlige Kartoffler sprøjtes med Bordeauxvædske senest 15. Juli og alle de sildige Kartoffelsorter senest 30. Juli for at hindre Angreb af den ødelæggende Kartoffelskimmel. Sprøjtningen skal foretages inden man ser noget Angreb og udføres lettest ved Hjælp af en Rygsprøjte. Alle Bladene skal dækkes af et ganske jævnt Lag af Bordeauxvædske, hvortil omtrent medgaaer 700 kg Vædske pr. ha. Paa Grund af den høje Pris paa Blaasten vil det i Aar være rigtigst at anvende 1 pCt. Bordeauxvædske, naar Blaasten atter bliver billigt vil det betale sig at bruge 2 pCt. Bordeauxvædske. Bordeauxvædske (1 pCt.) tilberedes paa følgende Maade:

1) I et Trækar anbringes 1 kg. stødt Blaasten (Kobbervitriol), der overhældes med et Par kg kogende Vand og omrøres, indtil Blaastenen er opløst. Derefter fyldes koldt Vand paa, indtil Karret i alt indeholder 90 kg Vædske.

2) I en Spand tilberedes Kalkmælk af 1 kg brændt eller $1\frac{1}{2}$ kg læsket Kalk og 10 kg Vand.

3) Kalkmælken hældes over i Blaastensopløsningen i smaa Portioner; for hver Gang røres der godt om i Vædsken med en Stok og der prøves med Lakmuspapir. Naar Vædsken farver det røde Lakmuspapir tydelig blaåt, standser man Tilsætningen af Kalkmælk.

Samme Bordeauxvædske er ogsaa nyttig til Sprøjtning af Sellerier mod den Sygdom *Septoria*, der ellers vil faa de nederste Blade til at visne og falde af.

Mod *Meldug* paa Tjørn, Roser etc. kan anbefales Svovlpulver (dersom det kan skaffes) eller Oversprøjtning med tynd Svovlkalkopløsning (1 Del koncentreret Vædske blandet med 40 Dele Vand) eller Svovlkalkopløsning (3 Gram Svovlkalkium, faaes paa Apoteket, til hver kg Vand):

Skalotteløg, der staar med bløde, slatne Blade, bør sorteres fra, og kun de sunde Planter opbevares til Lægning næste Aar.

Behandling med Bladlusmidler gentages om fornødent.

I August paasættes Fangbælter af Bølgepapir for at fange Larver og Insekter, der er paa Vandring nedad Frugttræerne for at søge Vinterskjul.

Nedfalden Frugt: „Ornstukne“ Æbler o. a., hvori der ofte er Insektyngel, opsamles og benyttes eller brændes. Afbankning af Biller og Larver, „Orm“ paa Stikkelsbærbuske osv. fortsættes fremdeles, ligeledes efterses og renses fremdeles Kaalblade for Kaaforme. I Træuld i Urtepotter, anbragt omvendt paa Plantepinde, stukket ned imellem de udsatte Afrøder, eller rullet ind i tykt Papir som Pølser, lukkede i den ene Ende og anbragt vandret f. Eks. mellem Espaliertræernes Grene, fanges Ørentviste.

Stære skræmmes bort fra Kirsebærtræer ved i disse at anbringe blankt skinnende Genstande (Blik) eller Sløjfer af vandstærkt, raslende Papir. Teglsten eller andre porøse Genstande, dyppet i Saften af døde Krebs eller Fisk, hænges op i Træerne for ved deres Lugt at holde Fuglene borte.

Ved Udtyndingen af Gulerødder fjernes de oprykkede Planter. Huller efter oprykkede Gulerødder trædes straks til.

Mod Krusesyge paa Gulerødder sprøjtes hurtigst muligt med Tobaksekstrakt, indeholdende 0,1 pCt. Nikotin.

Nærmere Oplysninger meddeles af Hr. Cand. pharm. J. Lind, Lyngby, og af Fru Mag. scient. Sofie Røstrup, Paludan Müllersvej 5, København V.

Statens plantepatologiske Forsøg.

Maanedlige Oversigter

over

Sygdomme hos Haveplanterne

fra

Statens plantepatologiske Forsøg.

IV. Juli 1916.

Baade Æbletræer og Pæretræer tegner til at give et lille Udbytte i Aar, især Pærerne; Grunden dertil maa sikkert søges i Tørken i Fjor. Æblerne er stærkt plettede af *Fusikladium* og tillige mange Steder slemt angrebne af *Monilia*, begge disse Angreb er sikkert blevet meget begunstigede af den kolde og solfattige Forsommer i Aar. De tørre og blæsende Dage sidst i Juli har faaet de Æbleblade, der var udsugede og svækkede af *Bladlus*angreb, til at visne og rulle sig sammen.

Kartoflerne lider i mangfoldige Haver, især paa Øerne, af *Bladrullesyge*, *Krusesyge* og *Mosaiksyge*. Tillige er *Kartoffelskimmel* bemærket over hele Landet paa de tidlige Kartoffelsorter siden Midten af Juli og paa de sildige Sorter nu i de første Dage af August.

Kaalfluellarven har været meget slem ved Kaal, især Blomkaal. I *Gulerod* har der været meget stærke — paa sine Steder ødelæggende — Angreb af *Gulerodsfluens* Larve, der ogsaa ret almindeligt er optraadt i *Persille* og *Selleri*.

Bladlus har fortsat deres ondartede Angreb paa Frugttræerne, navnlig Æble og Blomme; ogsaa Frugtbuske og Urter, særlig Hvidkaal, har været stærkt fyldt med dem.

Snegle er optraadt ualmindelig talrigt og har navnlig i Jordbær gjort megen Skade.

Æble-Viklerens Larve har ødelagt mange Æbler; et enkelt Sted er ogsaa Æblemøllets Larve optraadt i Frugterne.

Til Underretning for vore Medarbejdere tjener endvidere følgende Oversigt:

Der er for Juli Maaned indkommet 29 Indberetninger, deraf 10 fra Jylland, 3 fra Fyen, 13 fra Sjælland, 2 fra Lolland-Falster og 1 fra Bornholm.

Angaaende *Fusikladiumsvampen* (*Venturia inaequalis*) paa Æbletræernes Blade skrives fra Bregentved: En Sort som Signe Tillisch er aldeles umulig her, mindre angrebne er Cox's pomona, Charlamowsky, Alexander og Graasten; alle disse Sorter har meget bløde Blade, som navnlig i fugtigt og mørkt Vejr bliver tyndhuede og løse og derfor antagelig er mere modtagelige for Angreb (W. Prior).

Fra Tise i Salling meddeles, at Sylteblommer var slemt angrebne af *Blommepunge* (*Taphrina pruni*), paa flere store Træer var saa godt som alle Frugterne omdannede til de værdiløse „Blommepunge“ eller „Narretasker“ (A. Pedersen). Den samme Sygdom er ogsaa iagttaget paa Bornholm (H. Nielsen).

At Mirabeller dør fuldstændigt ned uden paaviselig Aarsag, saaledes som omtalt i en tidligere Maanedsberetning, er iagttaget i forløbne Maaned ved Randers paa stiv Lerjord (Nielsen Munthe), formentlig Kalktrang.

Foruden de sædvanlige Midler mod *Stikkelsbærdræberen* (*Sphaerotheca mors uvae*), nemlig Oversprøjtning om Vinteren med Svovlkalk eller med Blaasten, der alle Vegne synes at have givet et godt eller dog ret godt Resultat, er der hist og her prøvet andre Bekæmpelsesmidler som sikkert ikke er unyttige. F. Eks. skriver Konsulent I. Thorsen: „Nogle har i Foraaret brugt alm. Kalk til Sprøjtning af Stikkelsbærbuskene, og det ser ud til, at dette har virket godt til Bekæmpelse af Stikkelsbærdræberen“. Gartner Gleie i Farum meddeler, at han har været i Stand til at rense stærkt befængte Buske aldeles ved at sprøjte dem om Vinteren med 2 pCt. raa Svovlsyre. Til Brug om Sommeren har Inspektør Schlage, Brønsholmsdal prøvet at overhælde de meldugbefængte Buske med Vaskevandet fra Stovvasken (indeholdende Sæbe og Soda), enkelte unge Skud blev svedne i Spidsen, men Melduggen forsvandt. Og Konsulent N. Vester har benyttet en Opløsning af Salt (2 pCt.) ligeledes om Sommeren og med samme Resultat.

Ribsbuskene staar i mange Haver med brunrandede Blade, Angrebet svækker Buskene meget og nedsætter Udbyttet, men Aarsagen til de visne Rande er ganske ukendt.

Jordbæravlens blev stærkt paavirket af det kolde og regnfulde Vejr, Bærrene blev angrebne af *Drueskimmel* (*Botrytis cinerea*), talrige Bær, særlig af Sorterne: Deutsch Eyern, Sejrhærre, Abrikos og Bedford skimlede og raadnede lige ved Modningstiden, mindre modtagelige var Sorterne: Eugenia Imperatrice, Hans Broge, Koral og Henriette Nimb, derimod viste en Del andre Sorter sig forholdsvis uimodtagelige navnlig: Abundance, Roskilde Victoria, Rislund og Dybdahl (if. Meddelelser fra Kay Petersen, Nielsen Munthe og Hanne Knudsen). *Meldug paa Jordbærbladene* (*Oidium fragariae*) er særlig knyttet til Deutsch Eyern og Hans Broge, de angrebne Blade bliver melduggede paa Undersiden og ruller sig sammen med Undersiden udad og opad, undertiden kan Bærrene blive helt hvidmelede af samme Svamp.

Om *Kaalbroksvamp* (*Plasmodiophora brassicae*) skrives fra Odense, at den er fundet paa Rødderne af indkøbte Kaalplanter (Esbjerg). I Nærheden af København er Kaalbrok en slem Plage paa Rødderne af Blomkaal og Hvidkaal baade ved Rødovre, Islemark (Johansen) og Emdrup. Ved Sorø er fundet Angreb af den paa Radiser, især paa Sorterne „Istap“ og „Woods lange røde“ (H. Gram).

De Læggekartofler, som Havebrugerne undertiden køber i Udlandet (især Tyskland), er meget ofte befængte med *Bladrullesyge* og giver derfor et kummerligt Udbytte, f. Eks. skriver I. S. Riis: „Man kan ikke nok advare mod at købe Kartofler i Udlandet. Jeg har for nogle Aar siden købt nogle Kartofler hos Weigelt i Erfurt og de var saa stærkt angrebne af Bladrullesyge og Mosaiksyge, at de maatte helt udryddes af Haven igen“. Lignende Erfaringer er ikke sjældne.

Lyngby, den 8. August 1916.

J. Lind.

Urtehaven. Kaalfluellarven (*Anthomyia brassicae*) har gennemgaaende været meget slem ved Kaal; som sædvanlig er det gaaet mest ud over Blomkaalen. I Radiser har der ligeledes været Angreb af *Fluelarver*. I Løg har *Løgfluellarven* (*Hylemyia antiqua*) flere Steder gjort Skade; fra Aarhus meddeles, at de sildigt saaede Zittauerløg er mest angrebet; fra Randers bemærkes, at det er gaaet mest ud over de saaede Løg, medens Skallerne har klaret sig bedst; ved Dianalund er der stærkt Angreb saa vel paa Rødløg som paa Skaller; ved Tylstrup (Fossevangen) gik Porrerne for en stor Del ud som Følge af dette Angreb. Over „Orm“ i Gulerødder, Larven af *Gulerødsfluen* (*Psila rosae*) klages der rundt omkring. Angrebet har mange Steder været meget stærkt ja næsten ødelæggende. Fra Svendborg skrives der saaledes, at tidlig saaede Gulerødder flere Steder er fuldstændig forsvundet, hvad enten Jorden er godet eller ugødet, foraarsbehandlet eller ikke (West). Fra

Maglebrænde meddeles som Modsætning hertil, at Gulerødderne i Aar er helt fri for „Orm“, hvilket ellers er meget sjældent (L. Jørgensen). Foruden i Gulerødder er Angrebet almindeligt i Krus- og Rodpersille, i Pastinakker og Selleri; muligvis er ogsaa *Sellerifluens* Larve (*Piophila apii*) paa Spil. *Krusesyge*, foraarsaget af *Gulerods-Bladloppen* (*Trioza viridula*) er i mindre Grad iagttaget rundt omkring.

Ved Landsgrav optræder nu 2. Generation af *Bedefluellarver* (*Anthomyia conformis*) minérende i Blade af Bladbete, Syre og Rhabarber. *Kaallus* (*Aphis brassicae*) er paa Færde flere Steder paa Kaal; særlig Hvidkaalen er, skrives der, i den sidste Del af Maaneden blevet stærkt fyldt med dem. Ved Landsgrav lider ogsaa sildig Blomkaal (Frankfurter) under dette Angreb, hvorimod Rødkaal, Erfurter-Blomkaal, Spidskaal og Savoykaal, som staar blandet med de angrebne, næsten er helt fri (Hanne Knudsen). Paa Persille er der et enkelt Sted iagttaget Lus. Paa Kartoffler optræder der nogle Steder en Del *Bladlus* (*Myzoides persicae*?); de sidder i og paa Blomsterknopperne, der gulner og falder af ved den svageste Berøring; de findes ogsaa, men i mindre Grad, paa Bladene. Angreb af *Tæger* (*Calocoris bipunctatus*, *Lygus*-Arter o. a.) er iagttaget flere Steder; ved Farum har de været meget slemme ved Kartoffler, Georginer, Solsikker, Asters og Chrysanthemum.

Ved Bækkeskov har der de sidste 14 Dage i Radiser i Bænk været iagttaget Larver af *den gulstribede Jordloppe* (*Phyllotreta nemorum*) minérende i Bladene. Æg og Larver af *Hvidsværmere* (*Pieris brassicae*) har begyndt at vise sig; ved Blangsted er de enkelte Larver, der er fundet, dræbt af en Snyltesvamp (*Entomophthora sphærosperma*). Ved Aarhus har der været lidt Angreb i Kartoffelstængler af *Kartoffelborerens* Larve (*Hydroecia micacea*). Ved Landsgrav er Spids- og Blomkaalshoveder gnavet af *Ørentviste* (*Forficula auricularia*); ved Lyngby er deres Gnav iagttaget paa Tomater, Bønner, Radiser, Ræddike og Kartoffler. *Snegle* (*Agriolimax agrestis* o. a.) har været slemme ved forskellige Køkkenurter, Kaal, Ærter, Kartoffler; ved Giesegaard har *Arion hortensis* for største Delen ædt et udplantet Hold Agurker (Riis).

Raager (*Corvus frugilegus*) har ved Skullerupholm været slemme ved Kogearter. Ved Dianalund tager *Bogfinken* (*Fringilla coelebs*) det udsaaede Radisefrø. Paa Giesegaard har *Harer* (*Lepus europæus*) gjort megen Fortræd paa Kaal og gnavet en Del af Bønnerne.

Jordbærmiden (*Tarsonemus fragariae*) har paa forskellige Steder gjort mere eller mindre Skade; fra Tystofte meddeles, at Angrebet nu viser sig tydeligt, idet Planterne pletvis dør bort. Ved Bækkeskov er der iagttaget Angreb af *Spindemider* (*Tetranychus telarius*). *Snegle* (paa Giesegaard, *Arion hortensis*) har været til Stede i ualmindeligt stort Antal og gjort megen Skade i Jordbærrene. Ved Farum har *Spurve* (*Passer domesticus*) været slemme ved Jordbærrene.

Frugtbuske. Paa Hindbær har saa vel *Hindbærbillen* (*Byturus tomentosus*) som *Hindbær-Snudebillen* (*Anthonomus rubi*) været ret slemme; om den sidste meddeles der fra Kjerteminde, at den, vistnok i Forbindelse med det kolde og regnfulde Vejr, har bevirket, at Bærhøsten flere Steder saa godt som helt mislykkedes. Ved Bækkeskov er der iagttaget *Skjoldlus* (*Coccidae*) paa Ribsbuske, hvor disse stod i Læ. Samme Sted har der paa Stikkelsbær været stærke Angreb af *Stikkelsbærmiden* (*Bryobia ribis*); ved Dianalund enkelte Angreb af *Spindmiden* (*Tetranychus telarius*). Paa Ribs saa vel som paa Stikkelsbær og Solbær har der ret almindeligt været stærkere eller svagere Angreb af *Bladlus* (*Myzus ribis*, *Aphis grossularis* o. a.). *Støren* (*Sturnus vulgaris*) har flere Steder været slemme ved Ribsbuskene; ved Nakskov har den saaledes i den sidste Del af Maaneden taget alle Bærrene i mange Haver.

Frugttræer. *Æble-Viklerens* Larve (*Carpocapsa pomonella*) har været paa Færde rundt omkring; ved Dianalund har der bl. a. været meget stærke Angreb; fra Vejen meddeles, at især Charlamowsky er meget stærkt angrebet. Ved Dianalund har der tillige været stærke Angreb af *Æblemøllets* Larve (*Argyrestia conjugella*). Samme Sted har *Pære-Galmyggens* Larve (*Cecidomyia nigra*) gjort megen Skade. Fra Vilvorde meddeles, at *Pære-Galmidens* (*Eriophyes piri*) Angreb synes at blive mere og mere almindeligt, ogsaa paa de unge Træer i Planteskolerne. Nogle Steder er der iagttaget Angreb af *Tæger* (*Lygus*-Arter og muligvis andre Arter) paa Æblefrugter. Ved Nakskov er „*Rødt Spind*“ (*Tetranychus telarius*) optraadt særlig slemt paa Blommetræer.

Bladlusene (*Aphidae*) har ogsaa i denne Maaned optraadt overordentlig talrigt, særlig paa Æble og Blomme, i mindre Grad paa Kirsebær og mindst paa Pære. Paa Æble er Aarsskuddene mange Steder helt ødelagt; Angrebet tog kendeligt af mod Maanedens Slutning. Blommetræerne har, hvor der ikke har været sprøjtet, de fleste Steder Maaneden igennem set forfærdeligt ud; Skudspidserne har lidt meget, og en Del af Frugten er faldet af. Der har været sprøjtet en Del, mest med Tobaksekstrakt, ogsaa Kvassia har været anvendt en Del og enkelte Steder Tobaksstøv. Ved Studsgaard hæmmedes Angrebet paa Æble ved Sprøjtning med Tobaksekstrakt sidst i Juni og først i Juli, saa Træerne ved Maanedens Slutning stod med friske uangrebne Blade. Blommetræerne blev samme Sted sprøjtet 3 Gange og var dermed rensat for Lus. Flere Steder staar Træerne med mørke eller visne Blade; muligvis kan Behandlingen have nogen Del heri; det er dog vist sandsynligere, at i hvert Tilfælde største Delen heraf skyldes Bladlusangrebet; fra Bækkeskov meddeles saaledes, at Bladene paa usprøjtede Graastener er helt sorte af Angrebet.

Støren (*Sturnus vulgaris*) har været slem ved Kirsebærrene; ved Farum er *Kragerne* (*Corvus cornix*) ogsaa paa Færde i disse.

København, den 9. August 1916.

Sofie Rostrup.

Vejledning

til

Forebyggelse af Sygdomme hos Haveplanter

i

August og September Maaneder.

I August kender man let de bladrullesyge Kartoffler paa deres mindre Top og paa, at alle Bladfligene ruller sig sammen med Undersiden udad og opad; Kartoffelpartier, der lider af denne Sygdom bør absolut ikke bruges som Læggekartofler næste Aar, da de giver et alt for ringe Udbytte. Hvor man har Angreb af Bladrullesyge i Kartofflerne bør man sørge for at skaffe sig sunde Læggekartofler fra sunde Marker, paa Øerne faaes de lettest ved Henvendelse til Frederiksborg Amts Planteavlsforening, for Jyllands Vedkommende gennem Foreningen af jyske Landboforeninger i Aarhus.

Mod Meldug paa Roser og Tjørn kan anbefales Sprøjtning med Svovlkaliumopløsning. Mod den Bladplet-sygdom paa Bladene af Sellerier, der faar de yderste Blade til at visne før Tiden, maa der sprøjtes hver 14de Dag med Bordeauxvædske.

Nedfalden Frugt opsamles hurtigst muligt — ogsaa den værdiløse — for at tilintetgøre *Æbleviklere*, *Æblemøl*, *Blommehvepse* o. s. v. Om fornødent sprøjtes med Tobaksextrakt mod *Bladlus*. Fangbælter paasættes. *Gedehåmse*, der angriber moden Frugt, fanges i smaa Flasker, med lidt surt Øl, el. lign.

De gamle Skud af Hindbær skæres ned af Hensyn til *Glassværmere* og *Snudebiller*. De af *Jordbærmiden* angrebne Planter kendes nu tydeligst; de graves op og bruges frem for alt ikke til Formering.

Kaalorme bekæmpes ved Indsamling af Æggemasserne og de smaa Larver, der sidder samlet; er man ængstelig ved paa et saa sent Tidspunkt at sprøjte med Blyarsenat, kan der anvendes 1 pCt. Opløsning af Alun eller en 20 pCt. Opløsning af Kogsalt, eller man kan ligefrem strø Høsalt ud over Planterne, om Morgen, naar de er vaade.

Statens plantepatologiske Forsøg.

Maanedlige Oversigter

over

Sygdomme hos Haveplanterne

fra

Statens plantepatologiske Forsøg.

V. August 1916.

Den Omstændighed, at August Maaned, som skulde have bragt det længe savnede Solskin og Varme, i Stedet for bragte Storme og dobbelt saa megen Regn, som normalt i denne Maaned, har sat sit Præg paa alle Haveplanterne og ødelagt mange Forhaabninger. Hvor der ikke fandtes godt Læhegn, blev ikke blot Træfrugten udtyndet mere end nødvendigt, men ogsaa Bærfrugten — især i Jylland — blev blæst af under den orkanagtige Storm 3—4 August og mange Kviste og Grene blev slaæede i Stumper og Stykker, saa Træer og Buske nu frembyder et sørgeligt Udseende. Bønner, Tomater og Kartoffler har faaet Bladene afsvedne og mange Kaalplanter blev rykkede op af Stormen, især hvor Rødderne var beskadigede af Kaalfluellarver. I de Frugthaver, hvor man ikke har holdt Fusikladium og Bladlus i Ave er alle de angrebne Blade nu blæst af Grenene og Træerne stod en Tid med aldeles nøgne Grene, især Graastener, Cox's Orange og Charlamowsky; de er i de sidste Dage begyndt at skyde paany, hvilket formentlig kun vil medføre, at disse unge Skud, der ikke kan blive modne i Efteraaret, fryser bort til Vinter. Kartoffelskimmel har forlængst ødelagt alle de tidlige Kartofflers Toppe og i Slutningen af August er ogsaa de sildige Sorter blevet stærkt angrebne. Nattefrost er bemærket ved Tørring; paa lavtliggende Marker er Kartoffeltoppens frosset ned paa en enkelt Nat i August.

Flere Steder har der været stærke Angreb paa Kaal af *Kaalfluens* Larve. Larven af *Gulerodsfluen* er gennemgaaende optraadt meget ondartet i Gulerødder; ogsaa i Rodpersille har den været slem.

Bladlusangrebene paa Æble-, Blomme- og Kirsebærtræer er fortsat fra Juli, navnlig i den første Del af Maaneden. Bladene er som Følge heraf ødelagte og faldne af, Blommerne ligeledes. Ogsaa i Urtehaven optræder Bladlusene paa forskellige Afgrøder: Kaal, Tomat, Rødbeder, Spinat.

Til Underretning for vore Medarbejdere tjener endvidere følgende Oversigt:

Der er for August Maaned i alt indkommet 28 Indberetninger, deraf 12 fra Jylland, 5 fra Fyen, 9 fra Sjælland, 1 fra Lolland-Falster og 1 fra Bornholm.

Da Vejret i denne Sommer har voldt større Vanskeligheder end de fleste andre Somre, er det af ret stor Betydning at notere, hvilke Sorter af Frugttræer der har holdt sig bedst i Aar. Fra Giesegaard skrives: „Graastentræerne har mistet saa mange Blade paa Grund af *Fusikladiumangreb* (*Venturia inaequalis*) at Frugterne ikke kan udvikles. Det vil vare mange Aar, inden der igen bliver gode Æbler paa Træerne. Charlamowsky er saa daarlige, at de maa ryddes eller ompodes“ (Riis). I talrige Haver staar Graastener og Cox's Orange bladløse siden Stormen den 4. August og Æblerne er ikke blot plettede af *Fusikladium*, men ogsaa revnede paa Kryds og Tværs af Regn. Fra Landsgrav skrives: „Æble- og Pæretreerne begyndte usædvanlig tidligt at faa angrebne Frugter, sidst i Juli var Charlamowsky allerede fyldte med *Monilia* (*Sclerotinia fructigena*) og paa et Pæretre (Juli Dekan), der staar skygget og fugtigt, var næsten alle Frugterne ødelagte af *Monilia*. Følgende Sorter har modstaaet Svampeangrebene bedst i Aar: Høveæble, Kirsebæræble, Hjorts Marieæble, Bodil Neergaard, Beauty of Bath, Stirling castle, Frogmore profilic, Ferskenæble, Klaræble, Venusæble, Golden noble, Belle de Boskoop og Nonnetit, af Pærer: Gundsømaglepære, Dobbelt Philip, Clairgeau, Williams Duchesse og Beurré Hardy. Derimod har følgende Sorter været stærkt ødelagte i Aar af *Fusikladium* og *Monilia* paa Frugterne: Charlamowsky, Halskovæble, Mølleskovæble, Maglemer, Ildrød Pigeon, Herschendsgave, Signe Tillisch, Hans Mathiesen, Hvid Vintercalville, Alexander, Stenkyrkeæpple, Fru Hejnethsæble, Gul Richard og Arreskovgraasten samt af Pærer: Louise bonne, Charneu, Amanlis og Juli Dekan“ (H. Knudsen). Fra Sorø nævnes som de Sorter, der er mest angrebne: Cellini, Cox's Pomona, Graastener, Cox's Orange, Säfstaholm, Ildrød Pigeon med samt flere andre, „som nu staa helt bladløse“ (H. Gram). Fra Dianalund omtales *Fusikladiumangreb*, især paa Casseler Reinette og Vinter Guld Pearmain og *Monilia* paa Cox's Pomona (Olsen). Ogsaa fra Fyen klages over stærke *Fusikladiumangreb*, der skrives at „de Træer, som bliver sprøjtede om Vinteren plejer i andre Aar ikke at blive angrebne af *Fusikladium*, men i Aar er Cox's Pomona, i mindre Grad Cox's Orange og mindst Pederstrup Reinette og Ermelundsæblet angrebne deraf“ (V. Petersen). Fra Vejen angives Frogmore og Ceswick Codlin som de Sorter, hvis Frugter er mest angrebne, dernæst Bojken og Hawthornden. Derimod holder Belle de Boskoop, Tyrrestrup Kirsebæræble og Manks Codlin sig godt“ (I. Thorsen).

Blommetræerne har lidt meget under det ublide Vejr og mange Blommer er sprukne af Regnen eller har faaet et brunt, korkagtigt Overtræk, som misklæder dem meget. De sure Kirsebær sprækker og tørrer ind, de er stærkt angrebne af *Fusikladium* (*Fusicladium cerasi*), en Svamp, som man kun plejer at se paa den i særlig fugtige Somre.

Naar der fra Tørring skrives, at „store, hidtil kraftige Træer af Kirsebær og Mirabel pludselig og uden paa viselig Aarsag taber Bladene og dør helt bort“ (Lauridsen), maa det, som ogsaa i tidligere Maanedberetninger omtalt, tilskrives en Gummidannelse, der tilstopper de indvendige Ledningsstrænge og oftest kan føres tilbage til en udpræget Kalkmangel i Jorden.

Hindbærrene er baade ved Hvidbjerg og Aarhus (Kay Petersen) stærkt ødelagte af *Drueskimmel* (*Botrytis cinerea*), saa de hænger som laadne, noget sejge Klumper paa Buskene, ligesom mange af Jordbærrene i Juli.

Kaalbroksvampen (*Plasmodiophora brassicae*) omtales fra Tørring (Lauridsen), Horsens (Troelsen), Sorø (Gram) og Dianalund (Olsen) som Kaalavlernes værste Fjende. Fra Randers omtales et Eksempel paa, at den i over 10 Aar har holdt sig paa samme Stykke Jord alene paa Agerkaal, „hver Agerkaalplante, der trækkes op, har Knuder paa Rødderne“ (Nielsen Munthe). Som bekendt kommer Kaalbroksvampen oftest ind i Haverne ved at man køber Kaalplanter, der er tiltrukne i Jord, der er befængt med Kaalbroksvamp. Et bestemt Eksempel paa, at en Gartner har udbredt Sygdommen til mange Haver ved at sælge kaalbroksmittede Kaalplanter, meddeles os fra Aarhus (Kay Petersen). *Det er en aldeles uforsvarlig Handel, der ødelægger de paa gældende Havers Kaalavl for mange Aar og burde straffes med Bøder i Forhold til Ødelæggelsens Størrelse.*

Frilandstomater er mange Steder angrebne af *Kartoffelskimmel* (*Phytophthora infestans*) paa Frugternes Stilkside. Ved Lyngby og Hørning er tillige iagttaget et særdeles ødelæggende Angreb af en *Bakteriesygdom* (*Bacillus solanacearum*), der fremkalder sorte Striber paa Stænglerne og i Bladenes Hovedribbe; Frugterne bliver ogsaa mørktaarede, brungraa, træede og uspiselige. (Afbildet i Gartner Tidende 1915, Side 81).

Bønnerne er stærkt ødelagte af *Bønnesyge* (*Colletotrichum Lindemuthianum*). Fra Odense nævnes Sværd-Snittebønne og Voks-Daddel som de mest modstandsdygtige (Danvig).

Agurker og Ærter er mange Steder angrebne af *Meldug* (*Erysiphe cichoriacearum* og *E. communis*) og Peberrod omtales fra Dianalund som angrebet af *Hvidrust* (*Cystopus candidus*) (Olsen).

Lyngby, den 7. September 1916.

J. Lind.

Urtehaven. *Knoporme* (Larver af *Agrotis segetum*) har ved Dianalund været slemme ved Sellerierne; de har gnavet af Bladene og ødelagt Hjerteskuddet, saaledes at Væksten fuldstændig standsedes. Der er fundet 7-8 Larver ved en enkelt Plante. Ogsaa en Del Porreplanter er ødelagt. Angrebet søges hæmmet ved Indsamling af Larverne (L. P. Olsen). Fra Giesegaard meddeles i Modsætning hertil, at Knopormene ikke er saa talrige, som de plejer at være, og heller ikke saa tidligt udviklede. Flere Steder har der været stærke Angreb paa Kaal af *Kaalfluellarver* (*Anthomyia brassicae*). *Løgfluellarven* (*Hylemyia antiqua*) har endnu i denne Maaned ødelagt Løgene flere Steder. Fra Køge meddeles det, at Naftalin i Forbindelse med hyppig Vanding med Sæbelud fordrev Larverne, saaledes at Løgene gav et godt Udbytte. Larven af *Gulerodsfluen* (*Psila rosae*) har gennemgaaende optraadt meget ondartet saavel i Gulerødder som i Rodpersille, navnlig de første er mange Steder ødelagt; værst er det gaaet ud over de tidligt saaede; fra Horsens skrives saaledes, at de tidlige Kartoffler er værdiløse. Fra Kolding meddeles, at der flere Steder har været Angreb i Sellerier af *Sellerifluens* (*Piophilapapii*) eller af *Gulerodsfluens* Larve.

Ved Farum er der iagttaget Minéring i Selleribladene af Larven af *Selleriens Bladminérflue* (*Acidia heraclei*). *Krusesyge* paa Gulerødder nævnes fra enkelte Lokalteter. Ved Korsør er *Asparges-Billen* (*Crioceris asparagi*) iagttaget i stor Mængde. Porrerne har flere Steder været angrebet af *Porre-Møllens* Larve (*Acrolepia assectella*). I Blomkaal har der ved Bækkeskov været ret stærke Angreb af *Kaalmøllarlarver* (*Plutella cruciferarum*) og paa Jægerspris af *Kaal-Uglens* Larve (*Mamestra brassicae*). *Kaalorme* (Larver af *Pieris*-Arter) har gennemgaaende ikke gjort stor Skade; de fleste Steder indfandt de sig i Slutningen af Maaneden. Fra Dianalund skrives dog, at der har været stærke Angreb, men at det vaade Vejr har hæmmet dem meget. Fra Aarhus og Blangsted meddeles, at Larverne af *den lille Hvidsværmer* (*Pieris rapae*) er den talrigste.

Bladlus (*Aphis brassicae*) er optraadt ret hyppig i Kaal, gennemgaaende dog ikke i større Mængde; ogsaa paa Selleri, Tomat, Rødbeder og Spinat er der iagttaget Bladlusangreb; fra Landsgrav skrives, at Spinaten har været saa fyldt med dem, at den er ubrugelig. Angreb af *Kartoffeltægen* (*Calocoris bipunctatus*) og muligvis andre Tægearter er almindelig flere Steder. Fra Farum meddeles det, at *Ørentviste* (*Forficula auricularia*) har været meget slemme i denne Maaned; ret hyppigt er der iagttaget Gnav i Blomkaalshoveder.

Ved Aarhus har *Stillids* (*Fringilla carduelis*) og *Tornirisk* (*Fringilla cannabina*) et Sted ædt hele Avlen af Scorsonerrodfrø; ved Svendborg er Radise-Frøavlen stærkt truet af *Grønirisk* (*Fringilla chloris*) og andre Finker. *Husmus* (*Mus musculus*) og *Markmus* (*Arvicola agrestis*) har ved Aarhus plyndret Ærtebedene. Ved Nakskov har *Muldvarpen* (*Talpa europæa*) undergravet de i Forvejen tarvelige Agurker.

Angreb — nogle Steder endog ret ondartede — af *Jordbærmiden* (*Tarsonemus fragariae*) er ogsaa iagttaget i denne Maaned.

Frugtbuse. Fra et Par Lokalteter er der noteret stærke Angreb af *Hindbær-Snudebillen* (*Anthonomus rubi*) og *Hindbærbillen* (*Byturus tomentosus*). Ved Dianalund er der iagttaget Angreb i Hindbærbuskene af *Hindbær-Glassværmerens* Larve (*Bembecia hylaeiformis*). Der skrives herfra: „Stormen har ødelagt Hindbærhøsten, idet alle de frugtbærende Skud knækkede, navnlig var det slemt, hvor Larverne havde gnavet i Stænglerne“ (L. P. Olsen). Paa Mors optraadte Larven af *Stikkelsbær-Maaleren* (*Abraxas grossulariata*) i Slutningen af Juli og Begyndelsen af August paa Stikkelsbær- og Ribsbuske, navnlig de første.

Frugttræer. Ved Dianalund har *Æble-Bladhvepsen* (*Hoplocampa testudinea*) været almindelig udbredt; paa Giesegaard og flere andre Steder er Blommerne ødelagt af *Blommehvepsen* (*Hoplocampa fulvicornis*). Nogle Steder har *Gedehamse* (*Vespa*-Arter) været slemme ved Blommer og Ferskener. Angreb af *Æble-Vihlerens* Larve (*Carpocapsa pomonella*), „ormstukne“ Æbler iagttages overalt; endnu den 20. August fandtes der Larver i nedfaldne Æbler. Fra Bækkeskov skrives, at Angrebet synes begrænset ved Opsamling af den nedfaldne Frugt.

Ringspinderens (*Gastropacha neustria*) „Æggemansjetter“ er allerede ret talrige i de hjemsogte Egne (Hans Gram). *Bladlusangrebene* paa Æble-, Blomme- og Kirsebærtræer er fortsat fra Juli, navnlig i den første Del af Maaneden. Bladene er ødelagt og falder af, Blommerne ligeledes. Fra Horsens skrives, at Victoria-blommerne giver godt, hvor der er sprøjtet, men hvor dette ikke er Tilfældet, er de daarlige. Paa Giesegaard er *Spindemiden* (*Tetranychus telarius*) optraadt sammen med Bladlus paa Blommetræerne og har ødelagt Bladene.

Solsorten (*Turdus merula*) og *Støren* (*Sturnus vulgaris*) har levet højt i Frugthaverne; om den første skrives der fra Giesegaard: „den tog alle Spisekirsebærrene, Størsteparten af Ribsene og hakker nu løs i Æblerne“ (Riis), Støren aad ligeledes Ribs og Kirsebær, saa længe der var nogle; fra Randers meddeles, at den nu delikaterer sig med Sommerpærerne.

København, den 8. September 1916.

Sofie Rostrup.

Vejledning

til

Forebyggelse af Sygdomme hos Haveplanter

i

September og Oktober Måneder.

Ved Nedplukning af Træfrugt bør man passe godt paa at faa de moniliasyge Frugter, der nu hænger raadne paa Træerne og udvendig er oversaaede med graa Svamphobe, pillede ned og enten brændte eller paa anden Maade uskadeliggjorte, de maa frem for alt ikke blive hængende i Træerne eller trædes itu under Træerne.

I Køkkenhaven renses Jorden, naar Afgrøderne er indhøstet, for alle Planterester, hvori der kan findes Insekter og Insektyngel: Kaalstokke (Kaalfluelarver, Kaalgalle-Snudebillens Larve), Gulerødder, Persille- og Selleri-rødder (Fluelarver og Pupper), Kartoffler (Smældelarver). De indsamlede Planterester maa ikke kastes paa Møddingen eller paa Kompostbunken, men brændes eller graves dybt ned, hvis de ikke kan opfodres. Jorden dybgraves derefter. *Knoporme* og *Smældelarver* opsamles ligeledes ved Optagningen af Rodfrugterne og ved Efteraarsgravningen og tilintetgøres. Høns og Ænder kan yde god Hjælp ved Indsamlingen.

Inden Hengemningen frasorteres alle angrebne Løg, Kartoffler, Gulerødder m. m.

De gamle Hindbærskud, der endnu ikke er fjærnede, nedskæres.

Limbælter mod *Frostmaalere* paasættes og besmøres i første Halvdel af Oktober.

Statens plantepatologiske Forsøg.

Maanedlige Oversigter

over

Sygdomme hos Haveplanterne

fra

Statens plantepatologiske Forsøg.

VI. September 1916.

Det regnfulde og solfattige Vejr har stadig gjort sin Virkning gældende paa næsten alle Havens Afgrøder, Kvantiteten er stærkt reduceret og Kvaliteten har ligeledes lidt derunder, f. Eks. er hverken Blommer eller Stikkelsbær saa søde i Aar, som de plejer; Agurkeavlen er saa godt som totalt mislykket, og det er kun faa Frilandstomater, der er blevet modne. Skønt Vejret har favoriseret Svampeangreb og samtidig lagt mange Hindringer i Vejen for en Sprøjtning med Bordeauxvædske, er denne dog blevet gennemført i en Del Haver med godt Udbytte, f. Eks. skriver Konsulent J. Thorsen fra Vejen, at han har set flere Beviser for, at sprøjtede Stikkelsbær har været fri for Stikkelsbærdræber og sprøjtede Æbletræer har givet større og smukkere Frugter end forsømte Træer. Kartoffler, der er sprøjtet rettidigt med Bordeauxvædske mod Kartoffelskimmel har mange Steder holdt sig grønne lige til Frosten kom. Paa Grund af den rigelige Nedbør er Kartoffelknoldene langt stærkere angrebet af Kartoffelskimmel i Aar end i tidligere Aar, især Æggeblommer og til Dels ogsaa Julikartofler.

Nattefrosten dræbte Georginer, Tomater, Agurker, Græskar og Kartoffler allerede 15.—17. September i Midtjylland, enkelte Steder paa Sjælland, f. Eks. ved Rødovre den 20. September, ved Tystofte og Lyngby først Natten mellem 30. September og 1. Oktober.

Et Forhold, som fortjener stor Opmærksomhed er det, at den Jord, i hvilken Gartnerne tiltrækker Kaalplanter i Drivbænkene, ofte er smittet med Kaalbrok; de unge Planter bliver derved ogsaa smittede og bringer denne yderst smitsomme og ødelæggende Sygdom med sig ud i Haver, hvor den ikke fandtes før og hvor den meget vanskelig kan udryddes igen.

Kuoporme har gjort en Del Skade i forskellige Afgrøder: Selleri, Savoykaal, Kartoffler, Gulerødder o. fl.

Gulerodfluens Larve har fortsat sine ondartede Angreb i Gulerødder, særlig de tidlig saaede, og i mindre Grad i Persille og Selleri.

Snegle har optraadt i meget stor Mængde og gnavet af forskellige Planter.

Til Underretning for vore Medarbejdere tjener endvidere følgende Oversigt:

Der er for September Maaned indkommet ialt 24 Beretninger, deraf 7 fra Jylland, 2 fra Fyen, 12 fra Sjælland, 2 fra Lolland-Falster og 1 fra Bornholm.

Æbletræerne har lidt særdeles stor Skade i Aar, baade af Storm og Regn, kun de mest haardføre Sorter og de bedst plejede Haver giver noget Udbytte af Værdi. Fra Ølstykke skrives: Maglemer Stribling er sprøjtet 2 Gange i Sommer, men Æblerne ser dog farlig plettede ud (Svendsen). Ogsaa fra Lerchenborg omtales Maglemer Stribling som særlig stærkt angrebet (Dorph Petersen). Fra en Have paa Bornholm, hvori der baade er vintersprøjtet og sommersprøjtet i flere Aar, skrives, at Hawthornden, Signe Tillisch og Kejser Alexander er slemt medtagne af *Skurv* (*Venturia inaequalis*), Charlamowsky, Lord Suffield og Boiken er mindre angrebne og Cox's Orange og Cox's Pomona, Dronning Louise, Bismarck og Maglemer Stribling helt frie (H. Nielsen). Fra Kerteminde skrives: „Hvor Træerne ikke har været sprøjtede, er Æblerne meget angrebne af *Fusikladium*, smaa, daarligt udviklede og vanskabte. Mest angrebet er Alexander, Cox's Pomona, Cellini, Skovfogedæble, Jordbæræble og Prinsesse Noble; enkelte Steder er Cox's Orange ogsaa meget angrebet; mindst angrebne er: Stribling, Nonnetit, Fillippa, samt Casseler og Ananas Reinette“ (Rasmussen).

Hos Pæretæerne har *Pæreskurv* (*Venturia pirina*) gjort Frugten sortpletet og medvirket til, at den sprækker; selv Sorter, der andre Aar plejer at give smuk Frugt, er i Aar meget ødelagte, usælgelige og uspiselige, f. Eks. Dobbelt Philip (ved Lyngby), Amanlis (Ølstykke), Kejserindepære (Nakskov), Graapærer (Tappernøje) og Grev Moltke (Kerteminde). Espalier-Pæretæer har dog gennemgaaende givet et upaaklageligt Udbytte.

Om *Gummiflod* hos Kirsebærtæer skriver H. A. Th. Gleie i Farum: „Paa et Sted udenfor Byen, hvor Jorden bestaar af Lerunderlag, kan Kirsebær ikke trives, det gælder 4 Haver paa nævnte Omraade, Træerne bliver angrebne af *Gummiflod* omtrent saa snart de er plantede. I én Have har de naaet en Højde af 4 m paa 5 Aar, men nu flyder der Gummi ud af dem; sidste Aar døde 2 Trær, i Aar 4, de gaar bort midt om Sommeren med alle Bladene paa, skønt Ejeren gav dem rigelig Kalk. Gule spanske er værst angrebne“.

Ved Landsgrav (H. Knudsen) er bemærket *Monilia* paa Mirabeller, en Frugt, som ellers hidtil aldrig er fundet angrebet af nogen Sygdom.

Angaaende *Brunbakteriose* (*Pseudomonas campestris*) skrives fra Landsgrav: „Savoykaal, Hvidkaal og Blomkaal lider stadig af Bakteriose; Blomkaalen er tidt angrebet i de smaa Stilke som bærer Blomsterhovedet, særlig i Hovedets Midte. Koges Kaalen hel, uden at det syge Midtparti er fjærnet, faar hele Hovedet en meget ubehagelig Smag“ (H. Knudsen). Det er sandsynligvis den samme Bakteriose der omtales fra Odense: „Sygdommen viser sig ved talrige Pletter paa Bladene, de breder sig stærkt og gør, at de yderste Blade paa Hovederne visner, saa der dannes en lufttæt Kappe, hvorved Hovederne raadner. Angrebet optræder især paa Amager-, Brunsviger- og Wennigstædterkaal“ (Danvig). Ogsaa fra Kerteminde omtales den samme, ødelæggende Sygdom. „En Sygdom, som i de senere Aar har været meget slem her, hvorfor jeg omtrent har maattet opgive at dyrke Hovedkaal; den begynder som sorte Pletter paa enkelte Blade hist og her i Hovedet og breder sig. Et saadant Hoved er ved Overskæring helt sortstribet paa langs gennem Stokken“ (Rasmussen).

Angaaende *Kaalbroksvampens* (*Plasmodiophora brassica*) Udbredelse ved Kaalplanter fra smittede Drivbænke skriver Lærer Kay Petersen, at han atter i denne Maaned har konstateret 2 Tilfælde af, at Kaalbrok er indslæbt i Kaalhaver paa denne Maade.

Sellerierne lider gennemgaaende meget af *Septoria*angreb paa Bladene (*Septoria apii*). Fra Dianalund skrives: „Sellerierne heromkring hærages af *Septoria* — ofte kaldet „Rust paa Bladene“ — saaledes at Knoldene holder sig smaa; Non plus ultra er mest angrebet, Hamborger Torve er betydelig sundere. Hvor der er sprøjtet med Bordeaux, er Angrebet hæmmet meget (Olsen). Ogsaa fra Farum skrives, at Sellerierne er slemt plagede af Bladpletsyge (Gleie). Fra Tystofte: „De yderste Blade bliver sorte, visner og krøller sig sammen, kun de midterste Blade holder sig grønne. Hvor Angrebet er stærkt, gaar Knoldens Vækst i Staa, og der forvoldes ikke saa ringe Skade“ (Fejlberg). Fra Randers: „Sellerierne er de fleste Steder angrebne af *Septoria* i Modsætning til forrige Aar, hvor de gennemgaaende var helt fri“ (Nielsen Munthe).

Ærternes Askokyta (*Ascochyta pisi*), en Sygdom paa Ærter, der ligner Bønnesyge hos Bønner, er fundet ved Kolding og Odense (Danvig) og Tappernøje (A. Iversen). Bælgene bliver meget plettede og næsten alle Ærterne i dem er angrebne og værdiløse.

Om Avl af modne Bønner skriver Fru H. Knudsen, Landsgrav: „Voksbonnerne er næsten døde af *Bønnesyge* (*Colletotrichum Lindemuthianum*), der bliver næsten ingen modne sygdomsfri Bønner. Snittebønner og Perlebønner giver derimod en Del modne, sygdomsfri Bønner“. Fra Odense skrives: „Bønnesygen er meget almindelig udbredt. Golden Crown meget angrebet, næppe en pletfri Bønne. Sværd-Snittebønner sammesteds ikke angrebet. Voks-Flageolet medtaget, men Voks-Daddel ikke meget angrebet“ (Danvig).

Frilandstomaterne har næsten alle Vegne lidt overordentlig stor Skade af *Kartoffelskimmel* (*Phytophthora infestans*), fra Aarhus skrives saaledes, at 80 pCt. af Frugterne er syge og Resten vil ikke blive modne.

Fra Landsgrav meldes dog, at de Tomatplanter, der blev sprøjtede med Bordeauxvædske, har holdt sig kraftige og friske og givet baade sunde og modne Frugter (H. Knudsen).

Kartoflerne er ligeledes stærkt angrebne af Kartoffelskimmel baade paa Blade og Knolde, Udbyttet bliver sikkert langt under Middel i Aar, særlig er Æggeblommekartoflerne stærkt angrebne (Aarhus, Tappernøje, Lerchenborg), dernæst Julikartofler, mindst Magnum bonum.

Lyngby, den 6. Oktober 1916.

J. Lind.

Urtehaven. *Knoporme* (Larver af *Agrotis segetum*) har været paa Færde i forskellige Afgrøder; Sellerihøsten er i Egnen omkring Dianalund blevet meget ødelagt; ved Odense er de optraadt i sent saaede, til Frøavl udlagte Arealer, og samme Sted er de iagttaget i Krus- og Snitpersille; ved Landsgrav er enkelte af de lavest siddende Tomatfrugter gnavet; ved Aarhus har de ødelagt noget Savoykaal, „de kryber op mellem Bladene og borer sig paatværs langt ind i Hovederne, hvor de stadig opholder sig; slige Hoveder er usælgelige“ (Kay Petersen). I Kartoffelknolde er der nogle Steder en Del Gnav af *Smælderlarver* (*Agriotes lineatus*) og i mindre Grad af Knoporme. Larven af *Gulerodsfluen* (*Psila rosae*) har ogsaa i denne Maaned gjort megen Skade, særlig i Gulerødder, men ogsaa en Del i Persille og Selleri. Ved Esbjerg har Angrebene været meget ondartede. Ved Bækkeskov er de tidlige Gulerødder fuldstændig ødelagt, hvorimod de senere saaede har klaret sig bedre.

Kaalorme (*Pieris brassicae* og *P. rapae*) er i det hele optraadt ret sparsomt; i mindre Haver har der dog enkelte Steder været ret stærke Angreb; ved Aarhus, hvor der forøvrigt er faa af dem, er mod Sædvane Larverne af *den lille Hvidsværmer* omtrent eneraadende, medens Larverne af *den store Hvidsværmer* kun sjældent findes. Fra Hellinge, hvor al Kaal er slemt medtaget, skrives: „Jeg har prøvet at stikke Hyldegrene ned mellem Planterne paa et Stykke Grønkaal, det ser ud, som det har holdt Hvidsværmerne borte (O. Clausen). Ved Løgstør er Blomkaalen stærkt gnavet af *Kaal-Uglens* Larve (*Mamestra brassicae*). Larven af *Kaalmøl* (*Plutella cruciferae*) er kun nævnt fra en enkelt Lokalitet. Ved Odense er der i Slutningen af Maaneden iagttaget Angreb af *Bladrandbiller* (*Sitona lineata*) paa nyspirede Ærter. Angreb af *Kaallus* (*Aphis brassicae*) er nogle Steder fortsat i denne Maaned; ved Løgstør er saaledes Hvidkaalen stærkt medtaget af dem.

Snegle (*Agriolimax agrestis*) har optraadt i stor Mængde i Hvidkaalen og Blomkaalen og gnavet af denne; ved Odense har de samme med Knoporme været paa Færde i Gulerødderne og har gnavet ret betydeligt af den Del af Roden, der rager op over Jordoverfladen.

Fugle (de nævnes kun i Almindelighed) har ved Nykøbing F. været slemme ved Kaalfrø. Ved Bækkeskov har *Musvitten* (*Parus major*) været paa Færde, særlig i de sildige Ærter; „den piller“, skrives der, „Bælgen op og fortærer Frøene“ (A. Jensen). Ved Aarhus har *Rotter* (*Mus decumanus*) faseret nogle Ærtebede og gnavet Knopperne af Rosenkaal.

Frugtbuße. Ved Farum optraadt tredje Generation af *Stikkelsbær-Bladhvepsens* Larver (*Nematus ribesii* og *N. appendiculatus*). Stærkt Sæbevand (grøn Sæbe 4 pCt.) dræbte de fleste af Larverne (A. Th. Gleie). Ved Bækkeskov er Ribsbußeene tæt besat med *Skjoldlus* (*Coccidae*). Fra samme Lokalitet meddeles, at *Solbærmiden* (*Eriophyes ribis*) nu har begyndt at arbejde i de unge Knopper.

Frugttræer. Nogle Steder (Dianalund, Bækkeskov) har der været stærke Angreb af Larven af *Frugttræ-Bladhvepsen* (*Eriocampoides limacina*) paa Kirsebær, Espalier-Pærer, mindre paa Blommetræer. Fra Bækkeskov skrives, at Sprøjtning med Saltvand har dræbt Larverne. Ved Hørning har *Æbleviklerens* Larve (*Carpocapsa pomonella*) ødelagt megen Frugt; fra Bækkeskov hedder det derimod, at der er mindre af ormstukken Frugt end sædvanligt. *Æblemøl* (*Argyrestia conjugella*) er kun nævnt fra en enkelt Lokalitet (Nakskov). Paa Bornholm er der paa Æbletræerne iagttaget en Del *Ringspinder-Æggemansjetter* (*Gastropacha neustria*).

Meget almindeligt klages der over, at *Bladlusangreb* paa Blommer har ødelagt Frugten helt eller delvis. „Frugterne er“, skrives der fra Odense, „vissenmodne som en Følge af Angrebet. Ogsaa Æbletræerne har lidt meget; fra Hørning hedder det: „Det stærke Angreb i Midsommer af Lus har bevirket, at Æbletræerne taber Bladene, og at Frugterne kun opnaar ringe Størrelse“ (Hakon Sørensen).

Om *Solsorten* (*Turdus merula*) skrives der fra Giesegaard: „Den er den bedste Frugtkender; da de tidlige Æbler i en Frugthave blev plukket, flyttede den over i en anden Have og kastede sig over Gravenstenerne, hakkede dem ned i Tøndevs og tømte mange Træer paa et Par Dage“ (Riis).

København, den 7. Oktober 1916.

Sofie Rostrup.

Vejledning

til

Forebyggelse af Sygdomme hos Haveplanter

i

Oktober og November Maaneder.

I Løbet af Efteraarsmaanederne kan der gøres meget for at forhindre de Sygdomme, der har angrebet Haveplanterne i Aar, i at komme igen næste Aar. Alle syge Frugter bør fjernes af Haven samtidig med at Frugterne plukkes ned. Alle syge og nedfaldne Blade, f. Eks. Æbleblade, der er sorte af *Fusikladium*, Ribsblade med Ribsrust og Skivesvamp, Hindbærblade med Hindbærrust etc. bør ikke have Lov at ligge paa Jorden under Buskene og smuldre hen, men bør absolut skaffes af Vejen medens de endnu er hele. Aspargestop afskæres og brændes.

I Køkkenhaven renses Jorden, naar Afgrøderne er indhøstet, for alle Planterester, hvori der kan findes Insekter og Insektyngel: Kaalstokke (Kaalfluelarver, Kaalgalle-Snudebillens Larve), Gulerødder, Persille- og Sellerirødder (Fluelarver og Pupper), Kartofler (Smælderlarver). De indsamlede Planterester maa ikke kastes paa Møddingen eller paa Kompostbunken, men brændes eller graves dybt ned, hvis de ikke kan opfodres. Jorden dybgraves derefter. *Knoporme* og *Smælderlarver* opsamles ligeledes ved Optagningen af Rodfrugterne og ved Efteraarsgravningen og tilintetgøres. Høns og Ænder kan yde god Hjælp ved Indsamlingen.

Inden Hengemningen frasorteres alle angrebne Frugter, Løg, Kartofler, Gulerødder m. m.

De gamle Hindbærskud, der endnu ikke er fjærnede, nedskæres.

Limbælter mod *Frostmaelere* paasættes og besmøres hurtigst muligt, hvis dette ikke allerede er gjort.

Statens plantepatologiske Forsøg.

Maanedlige Oversigter

over

Sygdomme hos Haveplanterne

fra

Statens plantepatologiske Forsøg.

VII. Oktober 1916.

En Frostperiode fra 17. til 22. Oktober gjorde en Del Skade paa de Haveplanter, der endnu ikke var kulede, f. Eks. led Hvidkaalen flere Steder af Frostskaade og Kartofflerne ligesaa, især hvor Sommerens Regnskyl havde blottet de øverste Knolde.

Til Underretning for vore Medarbejdere tjener endvidere følgende Oversigt:

For Oktober Maaned er ialt indkommet 11 Beretninger, deraf 2 fra Jylland, 2 fra Fyen, 5 fra Sjælland og 2 fra Lolland-Falster.

De fusikladiumplettede Æbler holder sig ikke godt i Kælderen, og det er som Regel de fineste Æbler, der er mest plettede (I. S. Riis). Langt værre er dog de moniliasyge Æbler; naar de ligger for tæt eller i flere Lag, breder Sygdommen sig hastigt fra et sygt Æble til alle Naboerne (H. Knudsen). Det vil sikkert være heldigt at dyppe alle Frugterne i en svag Formalinopløsning, inden de lægges hen (1 kg Formalin til 50 kg Vand). Selvfølgelig skal de værst angrebne først sorteres fra.

Fra Tapernøje fremhæves Signe Tillisch, Graasten, Maglemer Stribling, Hvid Pigeon og Hawthornthen som de Æblesorter, der er afgjort mest angrebne af Fusikladium i Aar, derimod er Graa Reinette saa smuk som ingensinde og Cox's Pomona, Cox's Orange, Ildrød Pigeon, Flaskeæble, Boiken, Blenheim Orange, Hans Mathiesen, Arreskov- og Taarnborg Graastener, Guld-Permain og Ribstons Pipin har særdeles smukke Frugter. Af Pærerne er Eywood, Bonne Louise og Beurre Diel saa stærkt angrebne af Fusikladium, at hver eneste Frugt er revnet, medens derimod Bergamot, Amanlis, Brysseler, Keiserindepære, Émile d'Heyst og Doyenné du Comice har klaret sig særdeles godt (Alfr. Jensen).

Fra Aarhus skrives, at Sommerhvidkaal meget ofte er angrebet af *Brunbakteriose* (*Pseudomonas campestris*) og derfor meget uholdbar (Kay Petersen). Ved Slagelse har Fru H. Knudsen gjort den lagttagelse, at al Kaal, Kaalrabi og Turnips er langt stærkere angrebet af Brunbakteriose, hvor de dyrkes paa vindbeskyttede Pladser end paa aaben Mark. Forklaringen er formentlig at søge i det Forhold, at Bakteriosen oftest angriber de Planter, der først er beskadigede af Kaalfluellarvernes Gnav og at Kaalfluerne, som saa mange andre Insekter, foretrækker at lægge sine Æg paa Planter, der staar i Læ. Tillige i det Forhold, at Bladenes Aandehuller er mere aabne, naar Planterne staar i Læ, og Bakterierne derfor har lettere ved at komme ind i disse Planter's Blade.

Lyngby, den 6. November 1916.

J. Lind.

Knoporme (*Agrotis segetum*) har ved Aarhus angrebet Hvidkaalshoveder, idet de gnavede sig ind i Hovederne. I Kartoffelknolde har der flere Steder været Gnav af *Snegle* (*Agriolimax agrestis*), ved Aarhus i Forening med *Tusindben* (*Julus* sp.). I Gulerødder har Sneglene ligeledes været paa Færde; ved Aarhus har *Mus* gnavet af Gulerøddernes øverste Del. *Gulerødsfluens* Larve (*Psila rosae*) har ret almindeligt fortsat Ødelæggelsen af Gulerødderne – og Sellerier – ved Bækkeskov i Forening med *Tusindben*. Ved Aarhus findes der endnu *Løgfluelarver* (*Anthomyia* sp.) i saade Zittauerløg. Fra Hellinge meddeles, at Sæbevand eller Lud, anvendt saa tidligt som muligt, synes at hjælpe mod disse Larver. I Lyngby og Omegn er Kaalbladene overalt stærkt gnavede af Snegle; i Tomater har disse ogsaa været paa Færde. I en Have ved Aarhus er der iagttaget meget stærkt Angreb af *Kaalgalle-Snudebillens* Larve (*Ceuthorrhynchus sulcicollis*), idet hver eneste Kaalplante – saavel Rosenkaal som Grøn- og Hvidkaal – lige i Jordskorpen var omgivet af en Krans af Knuder. Endnu i denne Maaned har *Kaalorme* (*Pieris brassicae*) indtil for 14 Dage siden gnavet af den sildige Blomkaal; enkelte Larver af *den lille Hvidsværmer* (*Pieris rapae*) træffes endnu paa Hvidkaal; samme Sted iagttoges i Midten af Maaneden Larven af *Skræppe-Uglen* (*Acronycta rumicis*) enkeltvis i Spidskaal, Savoykaal og Blomkaal. Fra Hellinge meddeles det, at Hyldegrene, stukket ned mellem Kaalen, hjælper en Del mod Hvidsværmere. Solbærbuske er ved Bækkeskov en Del angrebet af *Solbærmiden* (*Eriophyes ribis*); ved Landsgrav er mange Knopper paa Hasselbuskene ødelagt af *Hasselmiden* (*Eriophyes avellanae*).

Fra Farum meddeles det, at mange Æbler er gennemgnavet af Larven af *Æblemøllet* (*Argyrestia conjugella*); Kejserinde Alexandra og Flaskeæble er værst angrebet. Ved Lyngby begyndte *Frostmaalerhunnerne* (*Cheimatobia boreata*?) at vandre op i Frugttræerne de sidste Dage i Oktober, Hannerne blev set ca. 8 Dage forud. Fra Giesegaard meddeles der derimod, at de endnu ikke har vist sig; i 1915 blev der, tilføjes der, heller ingen fanget i Limringene førend henimod Midten af November. Rimeligvis drejer det sig her om *Cheimatobia brumata*, der er lidt senere paa Færde end *Ch. boreata*. Fra samme Sted meddeles det, at *Skovmusene* (*Mus sylvaticus*) har været meget talrigt paa Færde og gjort en Del Fortrød; i Æbletræerne har de saaledes klatret omkring og gnavet af Æblerne, dog mest hvor *Solsorterne* (*Turdus merula*) først havde hakket Hul. Ved Landsgrav har disse Fugle for en Del udhulet de sildigmodne Æbler.

København, den 8. November 1916.

Sofie Rostrup.

Hermed ophører de maanedlige Oversigter for i Aar. Hvad der maatte blive indberettet af iagttagelser i Løbet af Vintermaanederne, vil blive offentliggjort i Maanedsbereetningen for April 1917.

Vejledning

til

Forebyggelse af Sygdomme hos Haveplanter

i

Vintermaanederne.

Efter Løvfald bør alle nedfaldne Blade samt alle de nedfaldne Frugter tilligemed de Frugter, som muligvis hænger tilbage i Træerne, fjernes eller nedgraves. Jorden omkring Træer og Buske dybgraves for at Larver — især af Bladhvæpse — der forpupper sig i Jorden, kan blive ødelagt. Og alt Ukrudt fjernes. Døde Asparges-toppe, afbaarne Hindbærbuske, samt alle Rester af Kaal, Sellerier, Porrer, Bønner og andre Haveplanter, bør aldrig blive paa Stedet om Vinteren, men enten brændes eller samles paa en Kompostdyngte allerede om Efter-aaret og blandes godt med Kalk.

Naar denne Rengøring er færdig, bør man, saa snart som Vejret tillader det, foretage en Oversprøjtning af Stammer og Grene med en desinficerende Vædske, der kan dræbe de Snyltesvampe og Skadedyr, der findes udvendig paa Barken om Vinteren. Til dette Brug har man tidligere brugt en Opløsning af Blaasten (3 pCt. stærk). Bedre er dog en Svovlkalkvædske, der let kan tilberedes ved at blande 1 Vægtdeel af den i Handelen gaaende koncentrerede Svovlkalkopløsning med 8 Gange saa meget Vand. Begge disse Vædsker er imidlertid vanskelige at skaffe for Tiden, det vil derfor ofte være fordelagtigt, at benytte andre og billigere Midler, der gør tilnærmelsesvis samme Nytte. Kalkmælk kan anbefales, blandet af 1 Vægtdeel god, fed læsket Kalk og 10 Vægtdele Vand. Ogsaa en Natronhydratopløsning, der kan fremstilles ved at blande alm. Sæbesyderlud med alm. Vand; Sæbesyderlud indeholder sædvanlig 25 pCt. Natronhydrat og skal i saa Tilfælde blandes med 12 Gange saa meget Vand, dersom det er af en anden Styrke skal det blandes med saa meget Vand, at den færdige Vædske indeholder 2 pCt. Natronhydrat. Stærke Syrer kan ogsaa bruges, f. Eks. har en Blanding af 2 Vægtdele raa Svovlsyre og 100 Dele Vand vist sig at være nyttig mod Stikkelsbærdræberen.

Alle de nævnte Vædsker skal bruges ublandede, de ødelægges aldeles ved at blandes indbyrdes eller med andre Kemikalier. Sprøjterne skal skylles godt ud straks efter Benyttelsen. Blaastensopløsningen maa ikke komme i Berøring med Jern eller Zink. Svovlkalkvædske ikke med Kobber. Natronhydrat opløser Oliemaling og Gummistempler.

Alle Æble-, Pære-, Blomme-, Kirsebær-, Fersken- og Abrikotræer bør sprøjtes hver Vinter, tillige Stikkelsbærbuske, Roser og Vin samt de unge Lindetræer og Vildtinger i Planteskolerne. Dersom Barken er besat med Kommalus, Skjoldlus, Bladlusæg eller Æg af Rødt Spind og Stikkelsbærmider bør man foretrække Svovlkalkvædske, dersom den kan skaffes, fordi den er den mest insektdræbende af alle de nævnte Vædsker.

Oversprøjtningen foretages i stille og frostfrit Vejr. Dersom det ikke lykkes at faa den udført først paa Vinteren, kan den opsættes til tidligt paa Foraaret, lige indtil Knopperne begynder at briste. I ældre, forsømte Haver, hvor Træerne er stærkt mosgroede, vil det være nyttigt at sprøjte to Gange i Løbet af Vinteren.

Mod Ferskentræernes Blæresyge og Pæretræernes Bladmide, der begge overvintrer inde under de yderste Knopskæl, skal Sprøjtningen foretages netop naar Knopskællene viger fra hinanden og Knopperne begynder at briste, men dog inden Bladene begynder at folde sig ud (ca. 1ste Maj); begge disse Angreb kan bekæmpes enten med den nævnte Svovlkalkvædske eller med Lysol (1 Vægtdeel Lysol blandet med 9 Dele Vand).

Ægmasser af Penselspinderen, Ringspinderen og muligvis andre Sommerfugle afplukkes og tilintetgøres.

Forinden Kaalfrø og Sellerifrø saaes i Drivbænkene bør Jorden desinficeres med Formalin eller Ophedning (se Gartner-Tidende 9/6 1916), for at hindre Angreb af Kaalbroksvamp og Selleriskurv paa de unge Planter, to særdeles smitsomme Sygdomme, der ofte fra smittet Drivbænkjord slæbes med de unge Udplantningsplanter ud i Haverne. Formalindesinfektion foretages ved at blande 1 kg Formalin med 40 kg Vand til hver 4 m² Jordoverflade (= 40 m² Fod). Efter at Jorden og Vædsken er blandet godt, dækker man Jordoverfladen med Glas eller Træ for at holde paa Formalindampene, efter 24 Timers Forløb tages Dækket af og Jorden luftes godt i henvend 10 Dage inden den tilsaas. Sellerifrøene selv afsvampes af Hensyn til Selleriernes Bladpletsyge (Septoria) ved at blande 100 Gram Formalin med 40 kg Vand og hælde Sellerifrøene ud i Vædsken, røre godt rundt, skumme de Frø af, som vil svømme ovenpaa, og hælde Vædsken fra efter 4 Timers Forløb, derefter tørres Frøene eller saaes straks.

Limbælterne efterses et Par Gange om Ugen og renses for visne Blade, Frostmaalerhanner o. a., der for Hunnerne kan danne en farbar Vej over Limen; ny Lim paasmøres, saa snart den gamle ikke er tilstrækkelig klæbrig, eller den gamle smøres ud med en Spatel, hvis der har dannet sig Hinde paa den — en Forholdsregel, der i Aar er af endnu større Vigtighed end ellers, da de bedste Sorter af Larvelim ikke har været til at faa, og de, der er taget i Brug i deres Sted, enten er mindre klæbrige eller er tilbøjelige til at løbe ned ad Træerne. Hvis Bælterne har trukket sig sammen og ikke slutter fuldstændig om Stammerne, sættes nye paa.

Limringene tages af i Januar og tilintetgøres sammen med de Skadedyr, der muligvis har søgt Skjul uder dem. Hvis der findes Æg nedenfor Limringene, paasættes ny inden Klækningen for at hindre Larverne i at krybe op ad Stammerne.

Fangbælterne aftages henimod Vinterens Slutning og brændes eller dyppes i kogende Vand. Stammen børstes og renses, hvor Bælterne har siddet, da der ofte her sidder indspundne Æblevikierlarver.

Februar og Marts er den heldigste Tid at tilse de kræftsyrge Frugttræer, Saarene renses godt ud med en Kniv og smøres med varm Stenkulstjære, Blaastensopløsning eller anden desinficerende Vædske; samtidig afskæres alle de tynde Grene med Kræftskaar eller med døde Spidser og Snitfladen smøres ligeledes. Tillige bør de kræftsyrge Frugttræer og alle Stenfrugttræer, der lider af Gummiflod, tilføres en rigelig Mængde Kalk (10,000 kg pr. ha) og Superfosfat (400 kg pr. ha hvert Aar).

Statens plantepatologiske Forsøg.